

**MINISTERUL EDUCAȚIEI
CENTRUL NAȚIONAL DE POLITICI ȘI EVALUARE ÎN EDUCAȚIE**

REPERE METODOLOGICE PENTRU APLICAREA CURRICULUMULUI

**LA CLASA a XII-a
ÎN ANUL ȘCOLAR 2024-2025**

**DISCIPLINE SOCIO-UMANE
Toate filierele, profilurile și specializările**

București, 2024

CUPRINS

A. Introducere – contextul realizării reperelor metodologice.....	pag. 3
---	--------

B. Elemente de continuitate și de discontinuitate între programele de gimnaziu parcurse de elevi și programele de clasa a XII-a, respectiv de continuitate între disciplinele din clasa a XI-a și cele din clasa a XII-a.....	pag. 4
---	--------

PARTEA I - Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la disciplina FILOSOFIE.....	pag. 6
---	--------

1. Evaluarea gradului de achiziție a competențelor din anii anteriori. Evaluarea inițială a achizițiilor disciplinare
2. Exemple de activități de învățare
3. Planificarea calendaristică anuală – model orientativ
4. Proiectarea unității de învățare – model orientativ

PARTEA a II-a - Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la disciplina STUDII SOCIALE.....	pag. 18
---	---------

1. Evaluarea gradului de achiziție a competențelor din anii anteriori. Evaluarea inițială a achizițiilor disciplinare
2. Exemple de activități de învățare
3. Planificarea calendaristică anuală – model orientativ
4. Proiectarea unității de învățare – model orientativ

PARTEA a III-a - Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la disciplina ECONOMIE APLICATĂ.....	pag. 32
---	---------

1. Evaluarea gradului de achiziție a competențelor din anii anteriori. Evaluarea inițială și activități remediale/de recuperare.
2. Modele orientative de planificare calendaristică anuală și de proiectare a unității de învățare
3. Exemple pentru formarea/dezvoltarea și evaluarea unor competențe specifice din programa de *Economie aplicată*

PARTEA a IV-a - Evaluarea la disciplinele socio-umane – o abordare realistă.....	pag. 50
--	---------

1. Despre procesul evaluării, în general
2. Evaluarea la clasă la disciplinele socio-umane
3. Transdisciplinaritatea – o soluție pentru un nou demers evaluativ la liceu?
4. Particularități ale evaluării la disciplinele socio-umane în examenul de bacalaureat

**Repere metodologice
pentru aplicarea curriculumului la clasa a XII-a, la disciplinele *socio-umane*,
în anul școlar 2024-2025**

A. Introducere – Contextul realizării reperelor metodologice

Reperele metodologice pentru anul școlar 2024-2025 la disciplinele socio-umane au ca scop sprijinirea profesorilor pentru aplicarea programelor pentru disciplinele **Filosofie**, **Studii sociale** și **Economie aplicată**, la generația de elevi care a studiat după programe școlare noi pe parcursul ciclurilor primar și gimnazial, începând cu anul școlar 2012-2013.

În literatura de specialitate sunt prezentate, explicate și exemplificate diverse metode didactice prin care practicienii educației, cei care interacționează zi de zi cu elevii în cadrul orelor la clasă, pot să desfășoare un demers didactic de calitate. Din multitudinea de metode formale și nonformale, fiecare dintre profesori utilizează, în fapt, doar câteva, selectate pentru că sunt considerate potrivite pentru ceea ce vor să realizeze cu elevii, în raport cu un anumit conținut specific de predare-învățare-evaluare, care să permită o corelație între competențele specifice precizate în programele școlare și activitățile de învățare propuse. Alegerea profesorului este, desigur, și rezultatul unei preferințe, care are legătură cu personalitatea sa, cu specificul disciplinei predate, cu efortul de adecvare la nivelul de interes și de implicare al clasei de elevi, cu alegerea resurselor educaționale deschise.

Astfel, fiecare dintre profesori agreează o anumită metodă, pentru că a avut o experiență de succes când a aplicat-o, a învățat din experiență ce dificultăți pot apărea, ce oportunități permite, pentru că o consideră rodnică, în anumite contexte pedagogice. Ideea este aceea de a realiza lecții interactive, prietenoase cu cei care sunt în procesul de formare-educare, de a construi ore la clasă în care elevii să ia parte la diferite experiențe de cunoaștere, să învețe în moduri potrivite stilului lor de a se raporta la informație. Monitorizând învățarea, profesorul va avea permanent în atenție faptul că elevii sunt implicați în propria lor formare, iar învățarea devine autentică doar dacă permite transferul de cunoștințe în diferite contexte de viață, având astfel un caracter practic-aplicativ.

Aplicarea metodelor didactice are loc în registre diferite, în funcție de specificul disciplinei școlare, de viziunea pedagogică a profesorului, de experiența sa la catedră. Profesorii pot să-și selecteze și să-și adapteze conținuturile (pe baza cărora formează/dezvoltă competențele prevăzute în programele disciplinelor socio-umane) în funcție de achizițiile elevilor, dar și de alți factori, cum ar fi caracteristicile grupului de elevi (vârstă, mediu social și școlar, nivel de dezvoltare intelectuală), resursele didactice disponibile, specificitatea domeniilor de conținut, subtemele cele mai relevante elevilor săi, nevoile remediale de învățare sau, din contră, direcționarea spre performanță (olimpiade, concursuri, centre de excelență, cercuri/cluburi tematice) a elevilor.

Reperele metodologice de față sunt, în acest context, o oportunitate pentru profesorii disciplinelor socio-umane de a participa la un dialog colegial, în care are loc un schimb de experiență didactică și de bune practici în educație, în care să integreze și alte concepte semnificative: predarea-învățarea vizibile, evaluarea critică a rezultatelor învățării, lecții interesante, demers pedagogic adaptativ.

B. Elemente de continuitate și de discontinuitate între programele de gimnaziu parcurse de elevi și programele de clasa a XII-a, respectiv de continuitate între disciplinele din clasa a XI-a și cele din clasa a XII-a

Programa școlară pentru învățământul liceal, ca instrument de lucru al cadrului didactic, stabilește pentru disciplinele socio-umane oferta educațională propusă spre realizare, în conformitate cu bugetul de timp prevăzut în planurile-cadru. Programele școlare pentru disciplinele Filosofie, Studii sociale și Economie aplicată se pot constitui într-o presiune asupra profesorului în realizarea actului didactic prin impunerea competențelor generale și, prin derivare, a celor specifice – care trebuie în mod obligatoriu formate/dezvoltate, dar și un sprijin profesorului, prin indicarea nivelului conținuturilor – neobligatorii, respectiv, prin intermediul sugestiilor metodologice, ca demers orientativ, prin sarcinile de lucru sugerate. În acest context, elementele metodologice pentru disciplinele socio-umane studiate în clasa a XII-a, urmăresc:

- consolidarea învățării elevilor în termeni de *competențe*;
- trecerea de la disciplinele socio-umane parcurse în gimnaziu, la cele din învățământul liceal, pe o programă școlară proiectată în același cadru al modelului centrat pe competențe, dar cu deosebirea că în organizarea programei din învățământul gimnazial competențele sunt dublate de activități de învățare, iar în cadrul programei din liceu, structura documentului cuprinde, în paralel cu competențele specifice, seria de conținuturi pe baza cărora se formează/dezvoltă respectivele competențe;
- continuarea valorificării instrumentelor digitale pentru predare-învățare-evaluare;
- organizarea demersului didactic într-o structură modulară a anului școlar.

Observație: Termenul *modul* este utilizat în sens strict al unei perioade de timp, dedicată activităților didactice, delimitată de vacanțe școlare, nu în sens pedagogic, de modul didactic – ansamblul elementelor educaționale specifice ce poate fi parcurs independent de restul sistemului din care face parte, urmărește formarea/dezvoltarea de competențe precise și se integrează în itinerarii și logici variate ale învățării.

Sprijinirea profesorilor care predau discipline socio-umane la liceu în aplicarea programelor școlare în vigoare este deci necesară atâta timp cât predarea disciplinelor socio-umane, continuatoare disciplinei *Educație socială* prevăzută cu o oră pe săptămână în fiecare dintre clasele a V-a – a VIII-a, vizează:

- centrarea pe competențe, ca element organizator central al programelor școlare;
- existența unui profil de formare al absolventului învățământului liceal – care conține competențele pe care un elev trebuie să le dobândească pe parcursul liceului (setul de așteptări de la viitorul absolvent);
- promovarea unui curriculum flexibil, care să permită diversificarea și adaptarea situațiilor de învățare pentru elevi, în acord cu caracteristicile de vârstă/nivel de dezvoltare, cu interesele și aptitudinile elevului, cu respectarea diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.) precum și cu așteptările societății, respectiv ale pieței muncii;
- nevoia de valorificare a contextelor formale, nonformale și informale de învățare;
- nevoia de a nuanța *Sugestiile metodologice* prevăzute în programele școlare;
- promovarea unor instrumente unitare de proiectare curriculară.

Subliniem însă că profesorul are libertatea contextualizării programei școlare (personalizând elementele acesteia, cu obligativitatea formării/dezvoltării competențelor specifice prevăzute) și posibilitatea proiectării unor parcursuri de învățare personalizate – elaborează planificarea calendaristică, proiectează unitățile de învățare – prin raportare la programa școlară.

Specificitatea programelor școlare pentru disciplinele socio-umane – atât cele de gimnaziu, cât și cele pentru liceu – au în vedere un raport *sui generis* al raportului dintre abordarea disciplinară și abordarea integrată a învățării, evidențiindu-se importanța abordării interdisciplinare, dar și transdisciplinare în formarea competențelor. La liceu, de asemenea, disciplinele de studiu nu propun, în mod rigid, anumite decupaje informaționale strict monodisciplinare, competențele generale fiind corelate cu cele ale altor discipline de studiu din aceeași arie curriculară.

Alăturarea și analiza comparativă a competențelor generale a căror formare se urmărește, pe parcursul celor două cicluri de educație - gimnazial și liceal, pune în evidență corelarea acestora și adaptarea, specifică fiecăruia din cele două cicluri de educație:

Ciclul gimnazial	Ciclul liceal
1. Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social.	1. Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală. 2. Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analizarea posibilităților personale de dezvoltare.
2. Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice.	3. Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri.
3. Participarea responsabilă la luarea deciziilor prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ.	4. Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare. 5. Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității.

PARTEA I - Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la disciplina FILOSOFIE

1. Evaluarea gradului de achiziție a competențelor din anii anteriori. Evaluarea inițială a achizițiilor disciplinare

După cum este cunoscut, evaluarea inițială prezintă două funcții dominante, respectiv, *funcția prognostică* și *funcția diagnostică*.

La începutul anului școlar 2024 – 2025, se recomandă aplicarea unui **test de evaluare inițială** în vederea determinării nivelului competențelor referitoare la gândirea critică și argumentare, dobândite de elevi, cu precădere prin studierea disciplinei *Educație socială*, pe parcursul claselor V-VIII, a disciplinei *Logică, argumentare și comunicare*-clasa a IX-a, a disciplinei *Psihologie*-clasa a X-a, a disciplinei *Sociologie*-clasa a XI-a și a disciplinei *Economie*-clasa a XI-a.

Prezentăm, în cele ce urmează, un **model de test de evaluare inițială** pentru stabilirea nivelului competențelor referitoare la gândirea critică, dobândite de elevi prin studierea disciplinei *Educație socială*, a disciplinei *Logică, argumentare și comunicare*-clasa a IX-a, a disciplinei *Psihologie*-clasa a X-a, a disciplinei *Sociologie* - clasa a XI-a și a disciplinei *Economie* - clasa a XI-a precum și a celor de evaluare a unui comportament, acestea stând la baza formării unor competențe specifice, prin intermediul disciplinei *Filosofie*, în clasa a XII-a.

Testul inițial este însoțit de **baremul de evaluare și notare**, fapt ce poate permite utilizarea oricărei metode de evaluare: autoevaluarea, interevaluarea și/sau evaluarea profesorului.

După aplicarea testului de evaluare inițială și analiza rezultatelor obținute de către elevi, fiecare profesor va decide, în funcție de situația specifică identificată, modul de desfășurare a activităților didactice și, după caz, de intervenție remedială/de recuperare, în vederea dezvoltării competențelor specifice insuficient dobândite/formate.

Test de evaluare inițială la disciplina Filosofie

Numele și prenumele elevului: _____

Clasa: a XII-a _____

Data susținerii testului: _____

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 50 de minute.

PARTEA I

40 de puncte

Științele socio-umane, în integralitatea lor, au menirea de a evidenția explicații adecvate existenței individuale sau de la nivelul societății atribuite omului și care să constituie adevărate porți de intrare în înțelegerea mai profundă a ființei umane.

1. Citiți cu atenție textul de mai jos și grupați în tabel, câte trei termeni/ expresii din text pentru fiecare dintre științele socio-umane indicate:

" A înțelege o persoană, înseamnă deja a-i vorbi(...). Vorbirea desemnează o relație originară. E vorba despre a percepe limbajul nu ca subordonat faptului de a lua *cunoștință* de prezența altuia sau de vecinătatea lui sau despre comunicarea cu el, ci ca o condiție a acestei *luări de conștiință* (...). Ea [vorbirea] constă, înainte de orice participare la un conținut comun prin comprehensiune, în a institui socialitatea printr-o relație ireductibilă (...). Tot ce îmi parvine de la interlocutor, pornind de la ființa în general, se oferă cu certitudine comprehensiunii mele. Eu îl înțeleg pornind de la istoria sa, de la mediul său, de la obiceiurile sale. (...) Limbajul, prin funcția sa de exprimare, se adresează celui alt și îl invocă. Relația prin limbaj nu se reduce la cea că atașează gândirii un obiect care îi este dat. (...) Ca interlocutor, el se așează în fața mea, fără ca *în față* să însemne ostilitate sau prietenie."

Emmanuel Levinas, Între noi. Încercare de a-l gândi pe celălalt

Logică, argumentare și comunicare	Psihologie

18 puncte

2. Utilizând cunoștințele dobândite la științele socio-umane studiate până acum, construiți un argument care să justifice teza potrivit căreia guvernul trebuie să își păstreze, pentru o anumită perioadă de timp, receptivitatea față de preferințele cetățenilor săi.

6 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Explicați, în aproximativ zece rânduri, necesitatea corelării a trei drepturi pe care le ai, cu îndatoririle sau responsabilitățile asociate acestora. Punctajul se acordă pentru:

a) menționarea a trei drepturi

3 puncte

b) menționarea a trei îndatoriri/responsabilități asociate drepturilor menționate la subpunctul a)

3 puncte

c) explicarea corelației cerute

4 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Ilustrați, printr-un exemplu concret, modul în care acțiunile umane, în interiorul unui grup de egali/prieteni, se desfășoară principal.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 puncte

PARTEA a II-a

50 de puncte

"Fericirea și absurdul sunt doi copii ai aceluiași părinte. Ei sunt nedespărțiți. Ar fi greșit să spunem că fericirea se naște neapărat din descoperirea absurdului. Se întâmplă la fel de bine ca sentimentul absurdului să se nască din fericire." (Albert Camus, Mitul lui Sisif)

A. a) Formulați, într-un singur enunț, ideea principală a textului.

4 puncte

.....

.....

.....

b) Menționați două procese psihice implicate în analiza problemei filozofice din text.

.....

.....

.....

6 puncte

- B. Textul precizează faptul că ” Ar fi greșit să spunem că fericirea se naște neapărat din descoperirea absurdului.” Argumentați în favoarea sau împotriva acestei teze.

20 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

- C. Formulați un punct de vedere personal privitor la fericire, justificând această poziție.

20 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la 10 a punctajului total acordat pentru lucrare.

PARTEA I (40 de puncte)

1. câte 3 puncte pentru asocierea corectă a fiecăruia dintre termeni, astfel:

Logică, argumentare și comunicare	Psihologie
Comunicare/conținut comun	limbaj
comprehensiune	înțelegere
interlocutor	gândire

6x3p=18 puncte

2. construirea argumentului cerut: construirea unui argument cu respectarea structurii formale a argumentării (premisă, conectori logici, concluzie) -6p./ construirea unui argument fără respectarea structurii formale a argumentării (premisă, conectori logici, concluzie) -2p **6 puncte**

3. a) câte 1 punct pentru menționarea oricăruia dintre cele trei drepturi cerute 3x1p= **3puncte**

b) câte 1 punct pentru menționarea oricăreia dintre cele trei îndatoriri/responsabilități cerute
3x1p= **3puncte**

c) explicarea corelației existente între termenii dați: explicare adecvată-4p/explicare superficială, neconvingătoare -2p. **4 puncte**

4. ilustrarea cerută: scrierea oricărui exemplu concret, adecvat-6p/ scrierea unei explicații corecte, dar la nivel teoretic, fără însă a formula un exemplu concret -2p. **6 puncte**

PARTEA a II-a (50 de puncte)

A. a) formularea ideii principale a textului, într-un singur enunț **4 puncte**

b) câte 3 puncte pentru menționarea oricăror două procese psihice implicate în analiza problemei filosofice din text
2x3p= **6 puncte**

B. argumentarea în favoarea sau împotriva tezei date: argumentare convingătoare cu respectarea structurii formale a argumentării (premisă, conectori logici, concluzie) -20p./ argumentare convingătoare fără respectarea structurii formale a argumentării (premisă, conectori logici, concluzie) -10p /argumentare neconvingătoare, superficială -5p. **20 puncte**

C. - formularea oricărui punct de vedere personal referitor la afirmația dată **6 puncte**

- justificarea punctului de vedere personal: argumentare convingătoare – 14p./ argumentare coerentă, dar care nu respectă structura argumentativă – 6p/ argumentare neconvingătoare, superficială – 2p. **14 puncte**

2. Exemple de activități de învățare

Proiectarea demersului didactic este un proces creativ, o activitate a profesorului prin care acesta își propune în procesul de predare-învățare-evaluare ce urmează să se desfășoare să parcurgă anumite etape, să includă anumite tipuri de acțiuni, în funcție de particularitățile și nevoile elevilor cu scopul de a le forma/dezvolta acestora competențele vizate. Din acest motiv, un rol important în proiectarea demersului didactic îl joacă selectarea acelor activități de învățare, care sunt relevante pentru competența specifică pe care o vizează și, totodată, în concordanță cu situația concretă de la clasă.

Procesul de predare-învățare-evaluare a științelor socio-umane pune accent pe învățarea durabilă. Programele școlare includ recomandări referitoare la modalitatea în care această învățare se poate conduce la formarea competențelor prevăzute în programa școlară.

În cele ce urmează sunt oferite câteva exemple de activități de învățare ce pot contribui la formarea competențelor specifice (C.S.) de la *Filosofie*, existând libertatea ca profesorii să le utilizeze, să le modifice/dezvolte sau să propună altele noi. Fiecare tabel este precedat de competența generală din care este derivată competența specifică.

1: Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală

C.S. 1.3 Analizarea și compararea principalelor teorii politice moderne și contemporane

- exerciții de clarificare, în contexte sociale relevante, a înțelesului unor termeni specifici domeniului filosofiei (libertate și responsabilitate politică, egalitate și dreptate, teorie politică, ideal democratic, drepturile omului);
- crearea unor exerciții interactive prin aplicația Kubbu (<http://www.Kubbu.com>) care să faciliteze identificarea diferitelor teorii politice, drepturile omului;
- plasarea elevilor în situații de învățare variate prin intermediul jocurilor educaționale, utilizând, de exemplu, aplicația ClassTools (<https://classtools.net>);
- comentarea unor afirmații/enunțuri referitoare la diversele concepții și teorii filosofice cu referire la teorii politice;
- realizarea, prin intermediul diferitelor modalități de exprimare, de materiale (*postere, clipuri animate* etc.) care să exemplifice diferite atitudini și acțiuni cu referire la sociabilitatea ființei umane în raporturile cu societatea din perspectiva determinărilor politicii.

2: Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analiza posibilităților personale de dezvoltare

C.S. 2.3. Argumentarea unui punct de vedere personal în cadrul unei dezbateri etice

- analizarea unor texte filosofice ale autorilor menționați în programă pentru a identifica elementele specifice de abordat privind teoriile morale, raportul bine-rău, problemele de etică aplicată
- exerciții de luare a deciziilor (de exemplu: „dacă aș fi în situația,... aș vedea următoarea atitudine în raport cu... ”);
- exerciții de exprimare argumentată a unui punct de vedere personal în analiza unor fapte sau concepții filosofice referitoare la morală;
- jocuri de rol;
- exerciții de exemplificare și de comentare a unor cazuri/situații concrete privind diferitele aspecte ale eticii aplicate;
- utilizarea problematizării unor exemple de etică aplicată pentru a facilita exprimarea unui punct de vedere personal referitor la rolul individului și al societății pentru soluționarea problemelor controversate la nivel conceptual sau atitudinal;

- dezbaterăa unor soluții pentru rezolvarea unor situații – problemă cu privire la rolul individului în viața socială, probleme raportate la acțiunea specific umană conștientizată.

3: Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri

C.S. 3.2. Identificarea și analizarea unor cazuri de încălcare a drepturilor omului, în cadrul unor activități pe grupe, pornind de la surse mediatice.

- exerciții de identificare, prin activități în echipă, a unor cazuri de încălcare a drepturilor omului, pornind de la surse mediatice;
- exerciții de definire și clasificare a unor concepte specifice problematicii drepturilor omului;
- analizarea unor studii de caz folosind metode interactive de lucru prin care elevii, grupați în mai multe echipe, să propună soluții problemelor identificate, utilizând conceptele studiate;
- realizarea unor activități de documentare în echipă, din surse media, referitoare la soluții formulate pentru cazurile de încălcare ale drepturilor omului și care ar putea constitui modele de soluționare;
- identificarea, în echipă, utilizând diverse metode din alte științe socio-umane în vederea formulării de soluții dezirabile social pentru rezolvarea unor astfel de situații.

4: Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

C.S. 4.1. Recunoașterea consecințelor etice implicate de o anumită poziție filosofică.

- exerciții de clarificare, în contexte sociale relevante, a înțelesului diferitelor concepte și categorii cu conținut filosofic, de exemplu morală, etică, echitate, etică aplicată, bine, rău;
- identificarea unor comportamente corecte/incorecte în diferite contexte sociale;
- analizarea comportamentelor de tip moral, etic, cu exemplificări din documente de presă scrisă sau audio-video;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere personal și folosirea pertinentă a surselor de informații, utilizând o comunicare creativ-pozitivă în grup;
- realizarea de strategii de acțiune în grup, prin proiecte, în vederea formării comportamentelor recomandate, utilizate în campanii prosoziale care vizează problemele de etică aplicată, de morală;
- utilizarea studiului de caz ca metodă activă prin care elevii să devină coparticipanți la propria formare a comportamentului prosocial, în concordanță cu realitatea socială și concepțiile filosofice general acceptate.

5: Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității

C.S. 5.1. Participarea la analizarea și rezolvarea unor situații de viață folosind cunoștințele și metodologia specifice filosofiei

- realizarea unor activități de documentare în echipă, cu privire la ampolarea uneia dintre problemele sociale identificate(de etică aplicată, de încălcare a drepturilor omului, de dreptate, de egalitate, de politică);
- realizarea unor proiecte care să răspundă soluționării unei probleme de la nivelul societății și care să vizeze luarea unei decizii (argumente în favoarea unei idei - punerea în practică a respectivei idei - consecințele acesteia) în contexte date;
- realizarea unor dezbateri cu invitați din afara mediului școlar(procurori, judecători, avocați, medici), pe teme privind morala, probleme de etică aplicată, ideal democratic, drepturile omului, forme de cunoaștere;
- folosirea, ca model, a structurii dezbaterii de tip Karl Popper, în vederea susținerii argumentate a unui punct de vedere personal.

3. Planificarea calendaristică anuală – model orientativ

Filosofia este o formă fundamentală a creației culturale, ca urmare rolul studierii filosofiei în ciclul superior al liceului rezidă tocmai din desăvârșirii idealul educațional al școlii românești: „dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității autonome și în asumarea unui sistem de valori (...)”. Filosofia s-a consuit ca exercițiul primordial al fenomenului educațional, absolut definitoriu prin statutul său. Altfel spus, filosofia devine mai mult decât oricare altă disciplină școlară, disciplină fundamentală, prin deschiderea pe care o realizează în raport cu conștiința și repercursiunile sale practice.

Locul acestei discipline în liceu este justificat de nevoia formării la elevi a propriului sistem de valori, a dezvoltării gândirii critice, a valorificării superioare a potențialului cognitiv și orizontului cultural structurat în anii anteriori de studiu. Aceste finalități sunt realizate prin intermediul următoarelor dimensiuni ale Filosofiei, ca disciplină:

- **dimensiunea explicativ-informativă**, vizând însușirea cunoștințelor și conceptelor fundamentale ale marilor domenii ale filosofiei;
- **dimensiunea normativă**, referitoare la însușirea principiilor referitoare la drepturile omului precum și a unor principii și norme etice;
- **dimensiunea interogativ-reflexivă și valorizatoare**, care are în vedere dezvoltarea competențelor specifice gândirii critice (creatoare, flexibile, interogative, deschise);
- **dimensiunea practică**, urmărind depășirea simțului comun în perceperea realității în genere, în particular în perceperea realității sociale, asimilarea unui aparat conceptual care să permită o întemeiere rațională a deciziilor și comportamentelor.

Precizăm că exemplul următor de planificare calendaristică, pentru clasele cu 1 oră/săpt., respectă structura anului școlar aprobată prin OME nr. 3694/01.02.2024, precum și Programa școlară aprobată prin OMEC nr. 5959/22.12.2006, săptămânile sunt numerotate de la S1 la S34. Celelalte două săptămâni de școală sunt prevăzute în structura anului școlar ca Săptămânile *Școala altfel* și *Săptămâna verde* și se derulează în perioada 9 septembrie 2024 - 30 mai 2025 (fără a fi marcate în planificare).

În conformitate cu planurile-cadru de învățământ pentru ciclul superior al liceului disciplina Filosofie beneficiază, la clasa a XII-a, de următorul buget de timp:

- 1 oră/săptămână la filiera teoretică, profilul real (specializarea matematică-informatică și specializarea științele naturii) și la filiera vocațională, toate profilurile și specializările;
- 2 ore/săptămână la: - filiera teoretică, profilul umanist, specializarea filologie;
- 3 ore/săptămână la: - filiera teoretică, profilul umanist, specializarea științe sociale.

Demersul didactic este structurat pe două tipuri de programă școlară:

- programa de tip A, care se aplică la specializările care studiază disciplina Filosofie, 1 oră/săpt.
- programa de tip B, care se aplică la specializările care studiază disciplina Filosofie, 2-3 ore/săpt.

Unitatea de învățământ:.....

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ ANUALĂ
ANUL ȘCOLAR 2024-2025
(model orientativ)

Disciplina: Filosofie

Clasa a XII-a

Timp: 1 oră/săptămână(curriculum nucleu)

Total săptămâni de cursuri: 34 de săptămâni, din care o săptămână dedicată Programului național „**Școala altfel**” și o săptămână dedicată Programului „**Săptămâna verde**”

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna*	Observații
Filosofia	1.6; 5.1;	Test inițial-S1 Filosofie și viață	3	S1-S3	Cursuri
Omul	1.1; 2.1; 2.2;	Problematica naturii umane Sensul vieții	4	S4-S7	
VACANȚĂ (26 octombrie – 3 noiembrie)					
Morala	1.2; 2.3; 3.1; 4.1;	Bine și rău Teorii morale Probleme de etică aplicată	7	S8-14	Cursuri
VACANȚĂ (21 decembrie 2024 – 7 ianuarie 2025)					
Politica	1.3; 2.4; 3.2; 4.2;	Libertate și responsabilitate social-politică Egalitate și dreptate	6	S15-S20	Cursuri

VACANȚĂ (17-21 februarie 2025)					
Politica	1.3; 2.4; 3.2; 4.2;	Teorii politice moderne si contemporane Idealul democratic. Drepturile omului	4	S21-S24	Cursuri
Cunoașterea	1.4; 1.5; 2.5;	Problema întemeierii cunoașterii	4	S25-S28	
VACANȚĂ (18-27 aprilie 2025)					
Cunoașterea	1.4; 1.5; 2.5;	Forme de cunoaștere și tipuri de adevăr. Adevăr si eroare.	4	S29-S32	Cursuri
Recapitulare anuală	2.1; 2.2; 2.4;	Teste de evaluare-Argumentare; analiză de text, soluții propuse pentru problemele filosofice	2	S33/S34	
Programul național Școala altfel			La decizia unității de învățământ		
Programul Săptămâna verde			La decizia unității de învățământ		

Competențe specifice-Filosofie

- 1.1. Analizarea și compararea unor puncte de vedere diferite asupra problematicii naturii umane și sensului vieții
- *1.2. Elaborarea unui eseu liber pe teme de filosofia culturii
- 1.3. Precizarea sensului conceptelor și categoriilor esențiale pentru studiul filosofiei morale
- 1.4. Analizarea și compararea principalelor teorii politice moderne și contemporane
- *1.5. Analizarea problemelor de legitimitate a puterii în cadrul unor teorii politice moderne și contemporane
- 1.6. Identificarea unor concepte și categorii specifice teoriei cunoașterii
- 1.7. Compararea soluțiilor propuse de diferite concepții filosofice problemelor specifice cunoașterii umane
- *1.8. Identificarea noțiunilor și conceptelor specifice ontologiei implicate într-un text filosofic
- 1.9. Caracterizarea diferitelor genuri și stiluri de filosofare
- 1.10. Utilizarea discursului filosofic în elaborarea unui eseu
- 2.1. Argumentarea unor poziții diferite privind raportul identitate - alteritate în definirea persoanei

- 2.2. Formularea unor judecăți și aprecieri personale referitoare la diferitele concepții cu privire la problematica naturii umane și a sensului vieții
- 2.3. Argumentarea unui punct de vedere personal în cadrul unei dezbateri etice
- 2.4. Utilizarea argumentării, a analizei de text etc. în caracterizarea problematicii libertății și responsabilității în plan social-politic, a egalității și dreptății
- 2.5. Caracterizarea premiselor presupuse de o poziție filosofică în gnoseologie
- *2.6. Interpretarea unui text filosofic prin evidențierea strategiilor de abordare a problemelor de ontologie
- 3.1. Formularea unor argumente pro și contra la probleme controversate de etică aplicată, în cadrul unor activități pe grupe sau în echipă
- 3.2. Identificarea și analizarea unor cazuri de încălcare a drepturilor omului, în cadrul unor activități pe grupe sau în echipă, pornind de la surse mediatice
- 4.1. Recunoașterea consecințelor etice implicate de o anumită poziție filosofică
- 4.2. Formularea și argumentarea unor opinii personale, asupra raportului stat – cetățeni
- 5.1. Analizarea unor situații de viață, în vederea identificării unor soluții, folosind cunoștințele și metodologia specifice filosofiei

NOTĂ: Competențele specifice marcate cu asterisc (*) sunt obligatorii numai pentru filiera teoretică, profil umanist specializarea științe sociale.

4. Proiectarea unității de învățare – model orientativ

Conținuturi	Competențe specifice*	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
<i>Problematica naturii umane</i>	1.1; 2.1; 2.2	- conversație euristică și analiză pe text - compararea pozițiilor lui R. Descartes (<i>Meditații metafizice</i>) și J.-P. Sartre (<i>Existențialismul este un umanism</i>) - analize comparative Aristotel (<i>Politica</i>) și J.-J. Rousseau (<i>Discurs asupra originii și fundamentelor inegalității dintre oameni</i>) - istoria portretului ca istorie a viziunilor despre om	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa procedurală:</i> - activități pe grupe de 6 elevi și frontale <i>Resursa materială:</i> manualul, traduceri, prezentare PowerPoint <i>Resursa de timp:</i> 2 ore	<i>Evaluare formativă realizată prin:</i> - observare - interevaluare - autoevaluare
<i>Problematica naturii umane</i>	1.1; 2.1; 2.2	- controversă academică pornind de la textele lui Émm. Lévinas (<i>Între noi. Încercare de a-l gândi pe celălalt</i>), J. Locke (<i>Eseu asupra intelectului omenesc</i>) și B. Williams (<i>Identitate personală și individuație</i>) - scurtă trecere în revistă a autoportretelor rembrandtiene (dis/continuitate fizică și psihică)	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa procedurală:</i> - activitate pe grupe de 4 elevi <i>Resursa materială:</i> manualul, traduceri, prezentare PowerPoint <i>Resursa de timp:</i> 1 oră	<i>Evaluare formativă realizată prin:</i> - observare - interevaluare - autoevaluare
<i>Sensul vieții</i>	1.1; 2.1; 2.2	- rolestorming inspirat din Biblie (<i>Matei</i>, 5: 1-12, <i>Ecleziastul</i> 3: 10-12) și textele lui S. Freud (<i>Angoasă și civilizație</i>) și A. Camus (<i>Mitul lui Sisif</i>)	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa procedurală:</i> - activitate frontală <i>Resursa materială:</i> manualul, traduceri <i>Resursa de timp:</i> 1 oră	<i>Evaluare formativă realizată prin:</i> - analiză de text - interevaluare - autoevaluare

* Cf. cu „Programă școlară pentru clasa a XII-a, Filosofie”, aprobată prin O.M.E.C. 5959 / 22.12.2006

PARTEA a II-a - Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la disciplina STUDII SOCIALE

1. Evaluarea gradului de achiziție a competențelor din anii anteriori. Evaluarea inițială a achizițiilor disciplinare

După cum este cunoscut, evaluarea inițială prezintă două funcții dominante, respectiv, *funcția prognostică* și *funcția diagnostică*.

La începutul anului școlar 2024 – 2025, se recomandă aplicarea unui **test de evaluare inițială** în vederea determinării nivelului competențelor referitoare la gândirea critică și argumentare, dobândite de elevi, cu precădere prin studierea disciplinei *Educație socială*, pe parcursul claselor V-VIII, a disciplinei *Logică, argumentare și comunicare*-clasa a IX-a, a disciplinei *Psihologie*-clasa a X-a, a disciplinei *Sociologie*-clasa a XI-a și a disciplinei *Economie*-clasa a XI-a.

Este de precizat că disciplina *Studii sociale* este prevăzută în planul-cadru de învățământ pentru liceu, la clasa a XII-a, ca disciplină de curriculum diferențiat, beneficiind de un buget de timp de 1 oră pe săptămână, pentru filiera teoretică, profil umanist, specializarea științe sociale;

Prezentăm, în cele ce urmează, un **model de test de evaluare inițială** pentru stabilirea nivelului competențelor referitoare la gândirea critică, dobândite de elevi prin studierea disciplinei *Educație socială*, a disciplinei *Logică, argumentare și comunicare*-clasa a IX-a, a disciplinei *Psihologie*-clasa a X-a, a disciplinei *Sociologie*-clasa a XI-a, și a disciplinei *Economie*-clasa a XI-a, precum și a celor de evaluare a unui comportament, acestea stând la baza formării unor competențe specifice, prin intermediul disciplinei *Studii sociale*, în clasa a XII-a.

Testul inițial este însoțit de **baremul de evaluare și notare**, fapt ce poate permite utilizarea oricărei metode de evaluare: autoevaluarea, interevaluarea și/sau evaluarea profesorului.

După aplicarea testului de evaluare inițială și analiza rezultatelor obținute de către elevi, fiecare profesor va decide, în funcție de situația specifică identificată, modul de desfășurare a activităților didactice și, după caz, de intervenție remedială/de recuperare, în vederea dezvoltării competențelor specifice insuficient dobândite/formate.

Test de evaluare inițială la disciplina Studii sociale

Numele și prenumele elevului: _____

Clasa: a XII-a _____

Data susținerii testului: _____

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă 10 puncte din oficiu.
- Timpul efectiv de lucru este de 50 de minute.

PARTEA I

40 de puncte

Științele socio-umane, în integralitatea lor, au menirea de a evidenția explicații adecvate existenței individuale sau de la nivelul societății atribuite omului și care să constituie adevărate porți de intrare în înțelegerea mai profundă a ființei umane.

1. Citiți cu atenție textul de mai jos și grupați în tabel, câte trei termeni/ expresii din text pentru fiecare dintre științele socio-umane indicate:

"Să presupunem astfel că, pentru anumite scopuri comune, dumneavoastră și alte câteva sute de persoane hotărâți să formați o asociație. După ce începeți să lucrați, descoperiți imediat că diverse asociații și organizații autointitulate «democratice» au adoptat constituții diferite. (...) În hățișul deseori impemenetrabil despre democrație, este oare posibil să fie identificate câteva criterii care ar trebui îndeplinite de un proces de conducere a unei asociații, pentru a satisface cerința ca toți membrii să fie îndreptățiți de a participa la luarea de decizii privind politicile asociației?"

Robert A. Dahl, *Despre democrație*

Psihologie	Sociologie

18 puncte

2. Utilizând cunoștințele dobândite la științele socio-umane studiate până acum, construiți un argument care să justifice teza potrivit căreia grupurile de presiune pot avea un rol pozitiv atunci când promovează idealuri care se identifică cu aspirațiile democratice.

6 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Explicați, în aproximativ zece rânduri, necesitatea corelării a trei oportunități pe care le ai, cu îndatoririle sau responsabilitățile asociate acestora, în cazul în care guvernul își consideră cetățenii egali din punct de vedere politic. Punctajul se acordă pentru:

a) menționarea a trei libertăți

3 puncte

b) menționarea a trei îndatoriri/responsabilități asociate libertăților menționate la subpunctul a)

3 puncte

c) explicarea corelației cerute

4 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Ilustrați, printr-un exemplu concret, afirmația potrivit căreia regimurile totalitare neglijează deliberat interesele materiale.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6 puncte

PARTEA a II-a

50 de puncte

Se dă următorul text:

”Orice formă de viață colectivă produce conflicte. Indivizii și grupurile nu au nici aceleași interese, nici aceleași obiective cu privire la evoluția societății din care fac parte. (...) Caracteristica esențială a societăților occidentale rezidă tocmai într-o pacificare progresivă. Democrațiile au încercat o repartizare a puterii, făcând universal admis recursul la mecanismele electorale, în scopul de a decide orientările politice și de a alege oamenii capabili să le pună în operă.”

(Dominique Chagnollaud(coord.), *Dicționar al vieții politice și sociale*, Ed. ALL

A. a) Formulați, într-un singur enunț, ideea principală a textului.

4 puncte

.....

.....

.....

b) Menționați două procese sociale implicate în analiza problemei din text.

.....

.....

.....

6 puncte

B. Textul precizează faptul că ” Democrațiile au încercat o repartizare a puterii, făcând universal admis recursul la mecanismele electorale, în scopul de a decide orientările politice și de a alege oamenii capabili să le pună în operă.” Argumentați în favoarea sau împotriva acestei teze.

20 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

C. Formulați un punct de vedere personal referitoare la afirmația potrivit căreia indivizii și grupurile nu au aceleași interese, justificând această poziție.

20 puncte

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

BAREM DE EVALUARE ȘI DE NOTARE

- Se punctează orice modalitate de rezolvare corectă a cerințelor.
- Nu se acordă punctaje intermediare, altele decât cele precizate explicit prin barem. Nu se acordă fracțiuni de punct.
- Se acordă 10 puncte din oficiu. Nota finală se calculează prin împărțirea la 10 a punctajului total acordat pentru lucrare.

PARTEA I (40 de puncte)

1. câte 3 puncte pentru asocierea corectă a fiecăruia dintre termeni, astfel:

Psihologie	Sociologie
limbaj	mediul social
înțelegere/comprehensiune	obiceiuri
gândire	relație originară

6x3p=18 puncte

2. construirea argumentului cerut: construirea unui argument cu respectarea structurii formale a argumentării (premisă, conectori logici, concluzie) -6p./ construirea unui argument fără respectarea structurii formale a argumentării (premisă, conectori logici, concluzie) -2p **6 puncte**

3. a) câte 1 punct pentru menționarea oricăruia dintre cele trei libertăți cerute 3x1p= **3puncte**

b) câte 1 punct pentru menționarea oricăreia dintre cele trei îndatoriri/responsabilități cerute
3x1p= **3puncte**

c) explicarea corelației existente între termenii dați: explicare adecvată-4p/explicare superficială, neconvingătoare -2p. **4 puncte**

4. ilustrarea cerută: scrierea oricărui exemplu concret, adecvat-6p/ scrierea unei explicații corecte, dar la nivel teoretic, fără însă a formula un exemplu concret -2p. **6 puncte**

PARTEA a II-a (50 de puncte)

A. a) formularea ideii principale a textului, într-un singur enunț **4 puncte**

b) câte 3 puncte pentru menționarea oricăror două procese sociale implicate în analiza problemei din text
2x3p= **6 puncte**

B. argumentarea în favoarea sau împotriva tezei date: argumentare convingătoare cu respectarea structurii formale a argumentării (premisă, conectori logici, concluzie) -20p./ argumentare convingătoare fără respectarea structurii formale a argumentării (premisă, conectori logici, concluzie) -10p /argumentare neconvingătoare, superficială -5p. **20 puncte**

C. - formularea oricărui punct de vedere personal referitor la afirmația dată **6 puncte**

- justificarea punctului de vedere personal: argumentare convingătoare – 14p./ argumentare coerentă, dar care nu respectă structura argumentativă – 6p/ argumentare neconvingătoare, superficială – 2p. **14 puncte**

2. Exemple de activități de învățare

Proiectarea demersului didactic este un proces creativ, o activitate a profesorului prin care acesta își propune în procesul de predare-învățare-evaluare ce urmează să se desfășoare să parcurgă anumite etape, să includă anumite tipuri de acțiuni, în funcție de particularitățile și nevoile elevilor cu scopul de a le forma acestora competențele vizate. Din acest motiv, un rol important în proiectarea demersului didactic îl joacă selectarea acelor activități de învățare, care sunt relevante pentru competența specifică pe care o vizează și, totodată, în concordanță cu situația concretă de la clasă.

Procesul de predare-învățare-evaluare a științelor socio-umane pune accent pe învățarea durabilă. Programele școlare includ recomandări referitoare la modalitatea în care această învățare se poate conduce la formarea competențelor prevăzute în programa școlară.

Pentru atingerea competențelor propuse, curriculumul pentru disciplina Studii sociale vizează:

- cunoașterea și susținerea principiilor și valorilor democrației, a drepturilor și responsabilităților cetățenești;
- cunoașterea dimensiunilor cetățeniei într-o societate democratică, precum și a conceptului de cetățenie europeană;
- manifestarea elevilor în calitate de cetățeni activi în cadrul comunităților în care trăiesc, informați și responsabili;
- participarea competentă a elevilor la viața școlii și, în perspectivă, a societății, oferirea de alternative sociale;
- dezvoltarea deprinderilor de evaluare, luare a deciziilor și de susținere a unei opinii;
- formarea și dezvoltarea deprinderilor de gândire critică.

În cele ce urmează sunt oferite câteva exemple de activități de învățare ce pot contribui la formarea competențelor specifice (C.S.) de la *Studii sociale*, existând libertatea ca profesorii să le utilizeze, să le modifice/dezvolte sau să propună altele noi. Fiecare tabel este precedat de competența generală din care este derivată competența specifică.

1: Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală

C.S. 1.6 Identificarea și analiza caracteristicilor societății civile și a rolului structurilor acesteia într-o societate democratică

- exerciții de clarificare, în contexte sociale relevante, a înțelesului unor termeni specifici domeniului studiilor sociale (agenda publică, societate civilă, politici publice, alegeri, disfuncții în funcționarea democrației, organizații neguvernamentale-misiunea lor în democrație);
- crearea unor exerciții interactive prin aplicația Kubbu (<http://www.Kubbu.com>) care să faciliteze identificarea diferitelor teorii politice privind problemele publice controversate, evaluarea reprezentanților-alegerile;
- plasarea elevilor în situații de învățare variate prin intermediul jocurilor educaționale, utilizând, de exemplu, aplicația ClassTools (<https://classtools.net>);
- comentarea unor afirmații/enunțuri referitoare la diversele amenințări și disfuncții ale funcționării societății democratice-corupția, lipsa de participare civică;
- realizarea, prin intermediul diferitelor modalități de exprimare, de materiale (*postere, clipuri animate* etc.) care să exemplifice diferite atitudini și acțiuni cu referire la implicarea activ participativă a societății civile în funcționarea democrației.

2: Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analiza posibilităților personale de dezvoltare

C.S. 2.3. Argumentarea necesității respectării legilor de către toți cetățenii, inclusiv de către cei investiți cu autoritate

- analizarea unor texte ale unor autori remarcabili pentru a identifica elementele specifice de abordat privind teoriile contemporane referitoare la democrație-teorii "slabe", "protecționiste" sau "puternice", "participative", principiile democrației, cetățenia, comunicarea într-o societate democratică
- exerciții de luare a deciziilor (de exemplu: „dacă aș fi în situația,... aș vedea următoarea atitudine în raport cu... ”);
- exerciții de exprimare argumentată a unui punct de vedere personal în analiza unor fapte sau concepții privitoare la domnia legii, separarea puterilor, cetățenia, sisteme sociale;
- jocuri de rol;
- exerciții de exemplificare și de comentare a unor cazuri/situații concrete privind diferitele aspecte ale comunicării sociale, rolului ziaristului în societate, abateri de la rol, stereotipuri și prejudecăți;
- utilizarea problematizării unor exemple de cetățenie activă pentru a facilita exprimarea unui punct de vedere personal referitor la rolul individului și al societății pentru soluționarea problemelor controversate la nivel conceptual sau atitudinal;
- dezbaterile unor soluții pentru rezolvarea unor situații – problemă cu privire la rolul individului în viața socială, probleme raportate la acțiunea specific umană conștientizată.

3: Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri

C.S. 3.2. Cooperarea cu ceilalți membri ai grupului în vederea identificării și soluționării unor probleme publice controversate.

- exerciții de identificare, prin activități în echipă, a unor cazuri de acțiuni ale societății civile privind agenda publică;
- exerciții de definire și clasificare a unor concepte specifice problematicii alegerilor;
- analizarea unor studii de caz folosind metode interactive de lucru prin care elevii, grupați în mai multe echipe, să propună soluții problemelor identificate, utilizând conceptele studiate;
- realizarea unor activități de documentare în echipă, din surse media, referitoare la soluții formulate pentru cazurile de apariție în spațiul public a problemelor privind corupția, lipsa de participare civică;
- identificarea, în echipă, utilizând diverse metode din alte științe socio-umane în vederea formulării de soluții dezirabile social pentru rezolvarea unor astfel de situații.

4: Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare

C.S. 4.2. Exersarea unor comportamente electorale responsabile.

- exerciții de clarificare, în contexte sociale relevante, a înțelesului diferitelor concepte și categorii cu conținut teoretic, de exemplu pluralism politic, grupuri de interese, campanie electorală, managementul imaginii, publicitate politică, persuasiune, manipulare;
- identificarea unor comportamente corecte/incorecte în diferite contexte sociale;
- analizarea comportamentelor de tip moral, etic, cu exemplificări din documente de presă scrisă sau audio-video;
- exprimarea argumentată a unui punct de vedere personal și folosirea pertinentă a surselor de informații, utilizând o comunicare creativ-pozitivă în grup;

- realizarea de strategii de acțiune în grup, prin proiecte, în vederea formării comportamentelor recomandate, utilizate în campanii prosoziale care vizează problemele privind campaniile electorale, alegerile, publicitatea politică;
- utilizarea studiului de caz ca metodă activă prin care elevii să devină coparticipanți la propria formare a comportamentului prosocial, în concordanță cu realitatea socială și concepțiile general acceptate din perspectiva studiilor sociale.

5: Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității

C.S. 5.1. Promovarea unei agende publice pentru influențarea politicilor publice, în contexte diferite

- realizarea unor activități de documentare în echipă, cu privire la amplarea uneia dintre problemele publice controversate identificate (de corupție, de lipsă de participare civică, de dreptate, de egalitate, de politică);
- realizarea unor proiecte care să răspundă soluționării unei probleme de la nivelul societății și care să vizeze luarea unei decizii (argumente în favoarea unei idei - punerea în practică a respectivei idei - consecințele acesteia) în contexte date;
- realizarea unor dezbateri cu invitați din afara mediului școlar (procurori, judecători, avocați, medici, parlamentari, funcționari publici), pe teme privind agenda publică, politici publice, evaluarea reprezentanților;
- folosirea, ca model, a structurii dezbaterii de tip Karl Popper, în vederea susținerii argumentate a unui punct de vedere personal.

3. Planificarea calendaristică anuală – model orientativ

Disciplina *Studii sociale* este prevăzută în planul-cadru de învățământ pentru liceu, la clasa a XII-a, ca disciplină de curriculum diferențiat, beneficiind de un buget de timp de 1 oră pe săptămână, la următoarele filiere, profiluri și specializări:

- filiera teoretică, profil umanist, specializarea științe sociale;
- filiera vocațională, profil militar M.A.I., specializarea științe sociale.

Pentru atingerea competențelor propuse, curriculumul pentru disciplina *Studii sociale* vizează:

- cunoașterea și susținerea principiilor și valorilor democrației, a drepturilor și responsabilităților cetățenești;
- cunoașterea dimensiunilor cetățeniei într-o societate democratică, precum și a conceptului de cetățenie europeană;
- manifestarea elevilor în calitate de cetățeni activi în cadrul comunităților în care trăiesc, informați și responsabili;
- participarea competentă a elevilor la viața școlii și, în perspectivă, a societății, oferirea de alternative sociale;
- dezvoltarea deprinderilor de evaluare, luare a deciziilor și de susținere a unei opinii;
- formarea și dezvoltarea deprinderilor de gândire critică.

Aceste finalități sunt realizate prin intermediul următoarelor dimensiuni ale disciplinei *Studii sociale*:

- dimensiunea descriptiv-informativă, vizând însușirea cunoștințelor despre sistemul democratic de guvernare, însușirea valorilor democratice, reconstrucția memoriei comunităților;
- dimensiunea normativă, referitoare la însușirea și interiorizarea normelor, a legilor cu privire la drepturile și îndatoririle individuale în raport cu comunitatea precum și atributele legale ale cetățeniei;
- dimensiunea interogativ-reflexivă și valorizatoare, care are în vedere dezvoltarea competențelor specifice gândirii critice, formării și dezvoltării conștiinței de sine, prin interiorizarea valorilor cetățeniei democratice și relaționarea valorică cu ceilalți membri ai comunității - școlare, locale, naționale, europene;
- dimensiunea activă, urmărind aspecte precum participarea responsabilă la viața comunității, promovarea drepturilor omului, acceptarea diversității, angajarea activă a elevilor în luarea deciziilor în clasă/școală/comunitate, acțiuni civice în comunitate, oferirea de alternative sociale.

Unitatea de învățământ:.....

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ ANUALĂ
ANUL ȘCOLAR 2024-2025
(model orientativ)

Disciplina: Studii sociale

Clasa a XII-a

Timp: 1 oră/săptămână(curriculum diferențiat)

Total săptămâni de cursuri: 34 de săptămâni, din care o săptămână dedicată Programului național „**Școala altfel**” și o săptămână dedicată Programului „**Săptămâna verde**”

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna*	Observații
Societatea contemporană și democrația	1.1; 1.2; 2.1; 2.2; 2.3; 3.1; 4.1; 5.1	Test inițial-S1 Sisteme social-politice contemporane Teorii contemporane privind democrația Principiile democrației • Separarea puterilor • Domnia legii • Cetățenia: dimensiuni ale cetățeniei în societatea contemporană(politică, juridică, socială, economică) -Cetățenia europeană	3	S1-S3	Cursuri

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna*	Observații
Societatea contemporană și democrația	1.1; 1.2; 2.1; 2.2; 2.3; 3.1; 4.1; 5.1	Comunicarea într-o societate democratică - Comunicarea socială și politică prin mass-media. - Specificul mesajului transmis prin mass-media. - Consumatorul de mesaje media. - Rolul ziaristului în societate. Abateri de la rol. - Minoritățile și reflectarea imaginii acestora în mass-media. Stereotipuri și prejudecăți.	4	S4-S7	
VACANȚĂ (26 octombrie – 3 noiembrie)					
Politică și democrație. Elemente de marketing politic	1.2; 2.3; 3.1; 4.1;	- Pluralismul politic - dimensiune a democrației. - Rolul liderilor în funcționarea societății democratice.	7	S8-14	Cursuri
VACANȚĂ (21 decembrie 2024 – 7 ianuarie 2025)					
Politica și democrație. Elemente de marketing politic	1.3; 1.4; 1.5; 2.4; 4.2;4.3; 5.2	- Grupuri de interese – cine este implicat și cum se exercită puterea. Alegerea reprezentanților - Campania electorală.	6	S15-S20	Cursuri

VACANȚĂ (17-21 februarie 2025)					
Politica și democrație. Elemente de marketing politic	1.3; 1.4; 1.5; 2.4; 4.2;4.3; 5.2	Alegerea reprezentanților - Managementul imaginii politice. - Publicitate politică, persuasiune, manipulare.	4	S21-S24	Cursuri
Societatea civilă și rolul ei în democrație	1.6; 3.2; 4.4; 4.5 4.6; 5.3; 5.4	Agenda publică-acțiuni ale societății civile pentru influențarea politicilor publice Evaluarea reprezentanților -în vederea alegerilor și după alegeri Probleme publice controversate	4	S25-S28	
VACANȚĂ (18-27 aprilie 2025)					
Societatea civilă și rolul ei în democrație	1.6; 3.2; 4.4; 4.5 4.6; 5.3; 5.4	Amenințări și disfuncții în funcționarea democrației(corupția, lipsa de participare civică ș.a.) Organizațiile neguvernamentale-misiunea lor într-o societate democratică	4	S29-S32	Cursuri
Recapitulare anuală	2.3; 1.5; 5.2;	Teste de evaluare-Argumentare; analiză de text, soluții propuse pentru problemele controversate ale agendei publice	2	S33/S34	
Programul național Școala altfel			La decizia unității de învățământ		
Programul Săptămâna verde			La decizia unității de învățământ		

Competențe specifice-Studii sociale

- 1.1. Identificarea principalelor sisteme social - politice contemporane
- 1.2. Identificarea unor stereotipuri și prejudecăți promovate prin mass-media cu referire la diferite minorități
- 1.3. Identificarea factorilor care influențează campania electorală
- 1.4. Analizarea factorilor care influențează participarea cetățenilor la alegeri prin exercitarea dreptului la vot
- 1.5. Analizarea principalelor tipuri de grupuri de interese și a rolului liderilor în promovarea unor interese de grup
- 1.6. Identificarea și analizarea caracteristicilor societății civile și a rolului structurilor acesteia într-o societate democratică
- 2.1. Caracterizarea cetățeniei din perspectiva dimensiunii politice, economice, sociale, juridice
- 2.2. Exercițarea drepturilor cetățenești și a responsabilităților într-o societate democratică
- 2.3. Argumentarea necesității respectării legilor de către toți cetățenii, inclusiv de către cei investiți cu autoritate
- 2.4. Argumentarea necesității pluralismului politic într-o societate democratică
- 3.1. Cooperarea în cadrul grupului pentru proiectarea unor soluții vizând receptarea critică a mesajelor transmise prin mass-media
- 3.2 Cooperarea cu ceilalți membri ai grupului în vederea identificării și soluționării unor probleme publice controversate
- 4.1 Proiectarea unui comportament rațional în cadrul diferitelor tipuri de comunitate din perspectiva cetățeniei europene
- 4.2. Exersarea unor comportamente electorale responsabile
- 4.3. Analiza impactului pe care alegerile locale și naționale îl au asupra vieții politice interne și asupra imaginii țării în străinătate
- 4.4. Operarea cu criterii valorice pentru evaluarea activităților publice ale reprezentanților aleși
- 4.5. Identificarea modalităților prin care cetățenii, grupurile și asociațiile influențează politicile publice
- 4.6 Manifestarea unui comportament responsabil în vederea identificării unor amenințări pentru democrație și implicarea activă în
- 5.1. Interrelaționarea, în cadrul unui grup, în vederea adoptării unor decizii și a soluționării problemelor comunității, prin exercitarea unor deprinderi specifice
- 5.2. Evaluarea comportamentului liderului într-o societate democratică
combaterea acestora
- 5.3. Promovarea toleranței ca valoare a societății democratice și manifestarea unui comportament tolerant în rezolvarea unor probleme ale comunității
- 5.4. Promovarea unei agende publice pentru influențarea politicilor publice, în contexte diferite

4. Proiectarea unității de învățare – model orientativ

Conținuturi	Competențe specifice*	Activități de învățare	Resurse	Evaluare
Alegerea reprezentanților	1.3; 1.4; 4.2; 4.3	- conversație euristică și analiză pe text - compararea pozițiilor lui Alexis de Tocqueville (<i>Despre democrație</i>) și R.E Goodin (<i>Manual de știință politică</i>) - analize comparative ale sistemelor electorale contemporane - axele campaniei electorale	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa procedurală:</i> -activități pe grupe de 6 elevi și frontale <i>Resursa materială:</i> manualul, traduceri, prezentare PowerPoint <i>Resursa de timp:</i> 2ore	<i>Evaluare formativă realizată prin:</i> - observare - analiză de document elaborat pe grupe - interevaluare - autoevaluare
Alegerea reprezentanților • Managementul imaginii politice.	1.3; 1.4; 4.2; 4.3; 5.2	- controversă academică pornind de la textele lui Jean-Marie Domenach (<i>Propaganda politică</i>), Lazimet Bernard (<i>Comunicarea politică</i>) privind imaginea politică a unui candidat - scurtă trecere în revistă a autoportretelor unor candidați la alegerile prezidențiale consacrate	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa procedurală:</i> -activitate pe grupe de 4 elevi <i>Resursa materială:</i> manualul, traduceri, prezentare PowerPoint Listă calități candidat <i>Resursa de timp:</i> 1 oră	<i>Evaluare formativă realizată prin:</i> - observare - interevaluare - autoevaluare
Alegerea reprezentanților Publicitate politică, persuasiune, manipulare.	1.3; 1.4; 4.2; 4.3; 5.2	-realitate și aparență -manipulare conștientă/manipularea ca fenomen "inconștient" -poziția lui Patrick Champagne-(Opinia publică și dezbateră publică)	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa procedurală:</i> -activitate frontală <i>Resursa materială:</i> manualul, traduceri, sondaje de opinie <i>Resursa de timp:</i> 1oră	<i>Evaluare formativă realizată prin:</i> - analiză de text -sondaje de opinie, cu identificarea caracterului științific al acestuia - interevaluare - autoevaluare

PARTEA a III-a - Repere metodologice pentru aplicarea curriculumului la disciplina ECONOMIE APLICATĂ

1. Evaluarea gradului de achiziție a competențelor din anii anteriori. Evaluarea inițială și activități remediale/de recuperare.

Analiza gradului în care competențele din anii anteriori au fost formate/dezvoltate generează predictibilitate pentru declanșarea activității didactice, un punct cheie fiind reprezentat de identificarea competențelor specifice uneori nestructurate sau incomplet structurate în anul școlar anterior, respectiv conținuturi asociate posibil insuficient abordate, a căror recuperare este necesară. Analizăm practic relația dintre programa clasei a XI-a, pentru disciplina *Economie* și programa clasei a XII-a, pentru disciplina *Economie aplicată* însoțite de recomandări referitoare la structurarea competențelor, pe baza programelor școlare pentru *Economie* clasa a XI-a (aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 3252/13.02.2006) și pentru disciplina *Economie aplicată* clasa a XII-a, (aprobată prin Ordinul ministrului educației și cercetării nr. 5959/22.12.2006).

În urma acestei analize, fiecare profesor își stabilește ordinea de priorități pentru elementele care necesită remediere/recuperare; prin raportare la competențele specifice prevăzute în programa școlară pentru clasa a XI-a, profesorul realizează conexiuni între componentele estimate a fi insuficient realizate și programa pentru clasa a XII-a.

Exemplul de mai jos pune în evidență competențe specifice la clasa a XI-a utile pentru structurarea competențelor care urmează a fi formate potrivit programei anului școlar 2024-2025:

Competențe specifice Economie - clasa a XI-a	Competențe specifice Economie aplicată - clasa a XII-a	Conținuturi necesare
1.4. Caracterizarea diferitelor forme de piață pornind de la obiectul tranzacțiilor realizate	2.4. Utilizarea rațională a resurselor financiare, materiale, informaționale și umane	- Cererea și oferta pe piața monetară - Calculul dobânzii - Credite și depozite bancare - Finantarea prin piața financiară (acțiuni și obligațiuni) - Cererea și oferta pe piața muncii - Forme ale salariului
3.1. Utilizarea cunoștințelor economice în rezolvarea unor sarcini de lucru prin cooperare cu ceilalți	3.1. Utilizarea cunoștințelor economice în rezolvarea unor probleme prin cooperare cu persoane fizice (membrii familiei, prieteni, vecini etc.) și cu instituții financiare, juridice, de consultanță etc. 1.3. Identificarea oportunităților și a dificultăților în activitatea firmei	
4.3. Adecvarea comportamentului economic propriu la cerințele unui mediu concurențial	2.5. Compararea eforturilor cu efectele, a cheltuielilor cu rezultatele, a costurilor cu beneficiile în scopul rentabilizării activității firmei 2.3. Realizarea corectă a managementului afacerii	
2.4. Compararea unor fenomene și procese specifice dinamicii economice	3.3. Manifestarea spiritului de echipă în scopul optimizării relațiilor între firmă și angajați, între firmă și parteneri	

Exemple de activități de învățare realizate în vederea formării/dezvoltării unora dintre competențele specifice menționate în tabel:

- pentru competența specifică 1.4.
 - *joc de rol* în care elevii acționează în calitate de consumatori de servicii financiare bancare
 - *lucru în echipă*: - explorarea unor instrumente de economisire și investire pornind de la avantajele aduse de fiecare tip în parte
- pentru competența specifică 4.3.
 - simularea alegerii unui tip de credit prin compararea unor oferte
- pentru competența specifică 2.4.
 - calcularea dobânzii pentru diferite credite, în vederea aprecierii avantajelor și a riscurilor acestora. *Cum?* Prin calcularea dobânzii pentru diferite credite, în vederea aprecierii avantajelor și a riscurilor acestora – consultarea unor site-uri de specialitate (www.eJobs.ro) privind cererea de forță de muncă în România.
 - elaborarea unui buget pentru activitățile firmei/familiei, în funcție de veniturile și cheltuielile acesteia, ținând cont de cererea și de oferta existente pe piață.

De remarcat faptul că în activitatea didactică din liceu se poate continua realizarea de *proiecte educaționale* (în programa școlară de *Educație socială* proiectului educațional îi este alocat un buget de timp de 25-30% din totalul numărului de ore alocat disciplinei de studiu), chiar dacă acest fapt nu este prevăzut explicit și în cadrul programelor școlare de liceu. În realitate utilizarea învățării bazate pe proiect aduce plusvaloare învățării, prin promovarea participării active pentru formarea competențelor specifice vizate.

Pentru evaluarea inițială, cu rol diagnostic și prognostic, profesorul va alege metoda de evaluare în funcție de competențele specifice care trebuie evaluate și va construi un instrument de evaluare adaptat acestora. După aplicarea probei de evaluare inițială și analiza rezultatelor, se poate decide, în funcție de situația specifică identificată, tipul de intervenție (de tip remedial/de recuperare sau pentru obținerea performanței). De exemplu:

- nivel de performanță superioară (√,√)
- nivel de performanță medie (√)
- nivel de performanță acceptabilă (+)
- sub nivelul de performanță acceptabilă (-)

Ceea ce este sub nivelul de performanță acceptabilă indică o competență insuficient formată, care necesită reluare prin activități remediale. Rezultatele pot fi sintetizate, la nivelul clasei de elevi, astfel:

Numele și prenumele elevului	Competența specifică 1.4					Situația răspunsurilor
	Item 1	Item 2	Item 3	Item ...	Item n	
B. A.	-	-	-			-
D. C	√	√	√			√
A. B.	-	-	+			-
C. D	+	+	-			-

Pe baza acestei situații se poate aprecia dacă este vorba despre competențe specifice care sunt insuficient dobândite/formate la nivelul majorității elevilor sau la nivelul unui număr mic de elevi. Situația influențează și activitățile remediale stabilite (la nivel de clasă sau la nivelul grupului mic de elevi, prin planuri individuale de învățare).

Exemple de itemi de evaluare a competențelor specifice din clasa a XI-a, necesare pentru
Economie aplicată

Competența specifică 1.4 Caracterizarea diferitelor forme de piață pornind de la obiectul tranzacțiilor realizate

A. Scrieți pe foaia de test litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru fiecare dintre enunțurile de mai jos. Este corectă o singură variantă de răspuns.

1. Când avem nevoie de bani pentru un proiect personal putem să îi obținem de la:

- a. societăți de asigurare
- b. banca națională
- c. bănci comerciale
- d. bursa de valori

2. Rata dobânzii este prețul specific:

- a. pe piața financiară
- b. pe piața muncii
- c. pe piața monetară
- d. pe piața bunurilor și serviciilor

B. Pentru fiecare dintre următoarele enunțuri, scrieți, pe foaia de test, cifra corespunzătoare și notați în dreptul ei litera A, dacă apreciați că enunțul este adevărat, sau F, dacă apreciați că enunțul este fals:

- 1. Persoanele fizice nu au acces la împrumuturi bancare.
- 2. Dobânda este o sumă de bani care este datorată de către debitorii creditorilor.
- 3. Debitorii sunt persoane fizice sau juridice care au luat bani cu împrumut.
- 4. Salariul este un procent din valoarea muncii depuse.

Competența specifică 3.1 Utilizarea cunoștințelor economice în rezolvarea unor sarcini de lucru prin cooperare cu ceilalți

A. Pentru fiecare dintre următoarele enunțuri, scrieți, pe foaia de examen, cifra corespunzătoare și notați în dreptul ei litera A, dacă apreciați că enunțul este adevărat, sau F, dacă apreciați că enunțul este fals:

- 1. Acțiunile aduc un venit fix numit dividend.
- 2. Angajatorii crează locuri de muncă și se formează astfel cererea de muncă.
- 3. Persoanele cu studiile nefinalizate nu au acces pe piața muncii.
- 4. Piața muncii se caracterizează prin transparență, prin faptul că salariile sunt confidențiale.

B. Scrieți pe foaia de test litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru enunțul de mai jos. Este corectă o singură variantă de răspuns.

Salariul social este:

- a. Suma de bani primită în schimbul muncii depuse
- b. Puterea de cumpărare a salariului nominal
- c. Suma de bani pe care o firmă o acordă tuturor salariaților
- d. Suma de bani acordată de societate categoriilor sociale defavorizate

C. Transcrieți pe foaia de test tabelul de mai jos. Elaborați un exemplu concret de situație de împrumut, prin completarea spațiilor libere din tabel.

Suma împrumutată	
Condițiile cerute de bancă	
Modul de rambursare a împrumutului	
Modul de plată a dobânzii	

Competența specifică 4.3 Adecvarea comportamentului economic propriu la cerințele unui mediu concurențial

A. Elaborați un exemplu de calcul al salariului știind că impozitul pe salariu este de 10%, contribuția la sistemul de sănătate este în cotă de 10,5%, iar contribuția la fondul de pensii se ridică la 25%.

B. Analizați trei oferte de produse bancare de la instituții financiare diferite.

1. Transcrieți pe foaia de test tabelul de mai jos și completați spațiile libere cu date culese din analiza realizată:

Criterii de acordare a unui credit	1.
	2.
	3.
Nivelul ratei dobânzii la credite	1.
	2.
	3.
Nivelul ratei dobânzii la depozite	1.
	2.
	3.

2. În baza analizei de mai sus, precizați, motivând totodată răspunsul dat:

- instituția financiară de la care este cel mai rentabil să fie solicitat un împrumut;
- instituția financiară la care este cel mai rentabil să fie făcut un depozit;

Competența specifică 2.4 Compararea unor fenomene și procese specifice dinamicii economice

A. Transcrieți pe foaia de test tabelul de mai jos.

Comparați acțiunile și obligațiunile și completați tabelul dat.

Criterii	Acțiuni	Obligațiuni
Denumirea venitului anual		
Venitul adus este fix/variabil		
Gradul de risc		

B. Se dau accepțiile următorilor indicatori economici: dobânda (D) = suma plătită de către debitor creditorului în schimbul sumei împrumutate, creditul (C) = suma împrumutată, rata dobânzii (d') = suma restituită la 100 u.m. pe o perioadă de 1 an.

Precizați modul în care se calculează în mod corect dobânda la un împrumut de 10.000, u.m. cu rata dobânzii de 5% pe o perioadă de 1 an.

C. Scrieți pe foaia de test litera corespunzătoare răspunsului corect, pentru enunțul de mai jos. Este corectă o singură variantă de răspuns.

Cererea de muncă:

- Este egală cu nevoia de muncă
- Reflectă numărul de locuri de muncă salariate existente într-o economie
- Este egală cu cererea de locuri de muncă
- Nu este legată de piața de bunuri și servicii

2. Modele orientative de planificare calendaristică anuală și de proiectare a unității de învățare

Reamintim că proiectarea activității didactice reprezintă ansamblul de procese și operații deliberative de anticipare a acesteia, de fixare mentală a pașilor ce vor fi parcurși în realizarea activităților de predare-învățare-evaluare și a relațiilor dintre etapele preconizate a fi realizate, atât la nivel macro (nivelul general al procesului de învățământ), cât și micro (la nivelul specific al fiecărei unități de învățare/ capitolelor/ temelor și, operațional, al activităților didactice concrete). Activitatea de proiectare didactică constă în prefigurarea și construirea cât mai atentă a experiențelor de învățare și a situațiilor educaționale în care elevii să realizeze activități cognitive eficiente.

Planificarea calendaristică anuală este primul pas în proiectarea didactică. Ea este proiectată pe baza programei școlare (lecturată în mod personalizat) în mod flexibil, adică anticipativ pentru formarea/dezvoltarea competențelor specifice în contextul unității de învățământ, specificului claselor, personalității profesorului și având în vedere resursele educaționale disponibile. Planificarea calendaristică presupune realizarea asocierilor dintre competențele specifice prevăzute de programă (planificarea anuală trebuie să acopere integral programa școlară din punctul de vedere al competențelor specifice) și conținuturi, alocarea conținuturilor în unități de învățare, stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare și detalierea conținuturilor tematice ale fiecărei unități în raport cu acele competențe specifice care le sunt asociate, verificarea concordanței dintre traseul educațional propus de cadrul didactic și resursele educaționale pe care profesorul le poate capacita, estimarea timpului necesar pentru fiecare unitate de învățare, în acord cu competențele specifice vizate. Planificarea calendaristică anuală are valoare orientativă; eventualele modificări determinate de aplicarea sa efectivă în practică pot fi amendate prin replanificări periodice sau pot fi consemnate în rubrica de "Observații".

Proiectarea secvențială a unităților de învățare presupune parcurgerea acelorași etape metodice, care precizează elementele procesului instructiv-educativ într-o succesiune logică, în vederea formării/dezvoltării competențelor specifice. Proiectele unităților de învățare se elaborează în mod ritmic, pe parcursul anului școlar, cu un avans de timp corespunzător, pentru ca ele să reflecte realitatea educațională. Demersurile de proiectare a unităților de învățare presupun, practic, ca, pe baza indicațiilor din planificare, să se realizeze detalierea pe orizontală, ierarhizând activitățile în succesiunea derulării lor, raportându-le la o competență specifică și precizând resursele necesare. În realizarea proiectului unității de învățare se ține cont de centrarea demersului instructiv-educativ pe competențe (răspuns la întrebarea *De ce?*), nu pe conținuturi, pe activități propriu-zise (*Cum?*), pe resurse (*Cu ce?*), pe strategii de evaluare (*Cât?*).

Unitatea de învățământ:.....

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ ANUALĂ
ANUL ȘCOLAR 2024-2025
(model orientativ)

Disciplina: Economie aplicată

Clasa a XII-a

Timp: 2 ore/săptămână

Total săptămâni de cursuri: 34 de săptămâni, (pentru clasele a XII-a zi, a XIII-a seral și frecvență redusă) din care o săptămână dedicată Programului național „Școala altfel” și o săptămână dedicată Programului „Săptămâna verde”

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna*	Observații/ Structurare an școlar	
Menajurile	1.1; 2.1; 4.1	Menajele: nevoi și resurse specifice, caracteristici	4	S1 S2	Cursuri	
		Bugetul personal și de familie. Alegere și renunțare: cost de oportunitate <i>Evaluare</i>	4	S3 S4		
		Instrumente de economisire și de investire specifice persoanelor fizice	4	S5 S6		
		Aplicații	2	S7		
		VACANȚĂ (26 octombrie – 3 noiembrie)				
		Creditul pentru persoane fizice	4	S8 S9	Cursuri	
		Riscuri și asigurarea persoanelor contra riscurilor	2	S10		
Întreprinzătorul și firma	1.2; 1.3; 2.2	Înființarea și gestionarea unei firme, oportunități și riscuri – analiza SWOT <i>Evaluare</i>	2	S11	Cursuri	
		Marketingul firmei: instrumente utilizate în studiul pieței. Intrarea pe piață a firmei <i>Evaluare</i>	4	S12 S13		
Aplicații	2.1; 3.1	Aplicații	2	S14		
VACANȚĂ (21 decembrie 2024 – 7 ianuarie 2025)						

Unitatea de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Număr de ore alocate	Săptămâna*	Observații/ Structurare an școlar	
Întreprinzătorul și firma	1.2; 1.3; 2.2	Elaborarea planului de afaceri; Structura planului	4	S15 S16	Cursuri	
		Bugetul de venituri și cheltuieli pentru activități propuse	4	S17 S18		
Locul și rolul firmei pe piață	2.4; 2.5; 2.6; 3.2; 3.3	Constituirea resurselor financiare	4	S19 S20		Cursuri
		VACANȚĂ (17-21 februarie 2025)				
		Asigurarea resurselor materiale – relațiile firmei cu furnizorii <i>Evaluare</i>	6	S21 S22 S23		
		Asigurarea resurselor umane necesare firmei <i>Evaluare</i>	4	S24 S25		
		Evaluarea afacerii - comparația plan propus – plan realizat (analiza abaterilor)	6	S26 S27 S28		
		VACANȚĂ (18-27 aprilie 2025)				
		Planul strategic	4	S29 S30		
		Imaginea firmei	4	S31 S32		
		Recapitulare	2.1; 3.1; 2.4	Recapitulare	4	
Programul național Școala altfel				La decizia unității de învățământ		
Programul Săptămâna verde				La decizia unității de învățământ		

*Săptămânile sunt numerotate conform structurii anului școlar 2024 - 2025, cu 34 de săptămâni (29 cursuri și 5 de instruire practică de specialitate) împărțite în 5 intervale de cursuri.

Programul național „Școala altfel” și Programul „Săptămâna verde” se desfășoară în perioada 9 septembrie 2024 – 30 mai 2025, în intervale de câte 5 zile consecutive lucrătoare, a căror planificare se află la decizia unității de învățământ. Derularea celor două programe se planifică în intervale de cursuri diferite.

La clasele din învățământul liceal — filiera tehnologică și din învățământul profesional, în perioadele dedicate programelor „Școala altfel” și „Săptămâna verde” se organizează activități de instruire practică, urmărind și scopul acestor programe.

Competențe specifice – Economie aplicată clasa a XII-a:

- 1.1. Identificarea caracteristicilor menajurilor și ale nevoilor specifice acestora
- 1.2. Utilizarea conceptelor specifice economiei și antreprenoriatului în activitatea de înființare și gestionare a unei firme
- 1.3. Identificarea oportunităților și a dificultăților în activitatea firmei
- 2.1. Utilizarea instrumentelor economice necesare rezolvării unor probleme specifice spațiului privat
- 2.2. *Utilizarea instrumentelor de studiere a pieței pentru identificarea domeniului de activitate și pentru estimarea parametrilor de optimizare a activității
- 2.3. Realizarea corectă a managementului afacerii
- 2.4. Utilizarea rațională a resurselor financiare, materiale, informaționale și umane
- 2.5. Compararea eforturilor cu efectele, a cheltuielilor cu rezultatele, a costurilor cu beneficiile în scopul rentabilizării activității firmei
- 2.6. Aplicarea indicatorilor economici în fundamentarea, derularea și monitorizarea unei afaceri
- 3.1. Utilizarea cunoștințelor economice în rezolvarea unor probleme prin cooperare cu persoane fizice (membrii familiei, prieteni, vecini etc.) și cu instituții financiare, juridice, de consultanță etc.
- 3.2. Utilizarea dialogului și a negocierii în situații economice concrete
- 3.3. Manifestarea spiritului de echipă în scopul optimizării relațiilor între firmă și angajați, între firmă și parteneri
- 4.1. Adecvarea comportamentului propriu la cerințele de ordin economic din cadrul unui menaj
- 4.2. Manifestarea inițiativei, a spiritului întreprinzător în domeniul economic
- 4.3. Manifestarea responsabilității față de angajați, clienți și mediu
- 5.1. Luarea deciziilor cu caracter economic, potrivit rolurilor asumate
- 5.2. Interrelaționarea, în cadrul unei echipe, în vederea identificării unor soluții pentru problemele economice ale comunității

Competențele specifice marcate cu asterisc () sunt obligatorii numai pentru calificările profesionale care au alocate 2 ore/săptămână la disciplina Economie aplicată.*

PROIECTAREA UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE: ÎNTREPRINZĂTORUL ȘI FIRMA
– model orientativ –

CONȚINUTURI	COMPETENȚE SPECIFICE	ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE	RESURSE	EVALUARE
Înființarea și gestionarea unei firme, oportunități și riscuri – analiza SWOT	1.2; 1.3; 2.2	- brainstorming pentru identificarea punctelor tari, punctelor slabe, oportunităților și amenințărilor în vederea înființării unei firme - dialog didactic argumentativ	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa materială:</i> manual; site-uri internet cu informații despre analiza SWOT. <i>Resursa procedurală:</i> activitate frontală, activitate pe grupe pentru realizarea unei analize SWOT <i>Resursa de timp</i> – 1 oră	- evaluare curentă prin aprecieri și observații; - interevaluare, elevii compară răspunsurile oferite de colegii din pereche cu răspunsul corect din baremul pus la dispoziție de către profesor
Evaluare	1.2; 1.3; 2.2	Prezentarea analizelor SWOT realizate de către fiecare elev în parte	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa materială:</i> Prezentări *ppt ale analizei SWOT. <i>Resursa procedurală:</i> activitate individuală <i>Resursa de timp</i> – 1 oră	<i>Evaluare formativă realizată prin:</i> - observarea sistematică a comportamentului elevilor înregistrată într-o scară de clasificare
Marketingul firmei: instrumente utilizate în studiul pieței. Intrarea pe piață a firmei	1.2; 1.3; 2.2	- dialog didactic argumentativ; - conversația euristică pentru descrierea și caracterizarea instrumentelor de studiere a pieței - ilustrarea cu exemple din activitatea economică reală a fiecărui instrument de studiere a pieței - lucru în echipă pentru construirea întrebărilor necesare alcătuirii instrumentelor de studiere a pieței	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa materială:</i> manual, site-uri de internet <i>Resursa procedurală:</i> activitate frontală; activitate pe grupe pentru construirea întrebărilor necesare alcătuirii instrumentelor de studiere a pieței <i>Resursa de timp</i> – 3 ore	- evaluare curentă (observații și aprecieri din partea profesorului și a elevilor) - minicercetare desfășurată în echipă și pentru realizarea întrebărilor pentru interviu, focus – grup și chestionar
Aplicații	2.1; 3.1	- dezbateri cu scopul de a interpreta importanța analizei SWOT și a instrumentelor de cercetare a pieței - elaborarea de către elevi a trei instrumente de cercetare a pieței	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa materială:</i> manual, site-uri de internet, fișele de lucru ale elevilor <i>Resursa procedurală:</i> activitate frontală, activitate pe grupe pentru construirea întrebărilor necesare alcătuirii instrumentelor de studiere a pieței <i>Resursa de timp</i> – 1 oră	<i>Evaluare formativă utilizând:</i> - investigația - observarea sistematică a activității elevilor prin intermediul fișei de evaluare

CONȚINUTURI	COMPETENȚE SPECIFICE	ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE	RESURSE	EVALUARE
Evaluare	2.1; 3.1	Prezentarea portofoliului de instrumente de studiere a pieței și aplicarea chestionarelor	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa materială:</i> portofoliul firmei ce cuprinde instrumente de studiere a pieței <i>Resursa procedurală:</i> activitate individuală <i>Resursa de timp</i> – 2 ore	Autoevaluare Discutarea cu întreaga clasă a fiecărui enunț și a răspunsurilor
Elaborarea planului de afaceri; Structura planului	1.2; 1.3; 2.2	- problematizarea asupra componentelor planului de afaceri - lucru în echipă pentru realizarea câte unei părți a planului de afaceri - prezentarea produsului realizat și îmbinarea planului de afaceri	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa materială:</i> manual, site-uri de internet, fișele de lucru ale elevilor <i>Resursa procedurală:</i> activitate frontală, activitate pe grupe pentru realizarea câte unei părți a planului de afaceri <i>Resursa de timp</i> – 4 ore	<i>Evaluare formativă realizată prin:</i> - observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor prin intermediul fișei de evaluare (calitativă).
Bugetul de venituri și cheltuieli pentru activități propuse	1.2; 1.3; 2.2	- problematizarea asupra componentele bugetului firmei - lucru în echipă pentru realizarea bugetului de venituri și cheltuieli	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa materială:</i> manual, site-uri de internet, fișele de lucru ale elevilor <i>Resursa procedurală:</i> activitate frontală, activitate pe grupe pentru realizarea bugetului <i>Resursa de timp</i> – 3 ore	Evaluare orală Interevaluare, elevii compară răspunsurile oferite de colegii din pereche cu răspunsul corect din baremul pus la dispoziție de către profesor Observare directă Oferirea de Feedback
Probă de verificare a formării / dezvoltării competențelor (evaluare sumativă)	1.2., 1.3., 2.1., 2.2., 3.1.	- elevii susțin o probă scrisă sau - diade/grupe de elevi rezolvă diferite sarcini de lucru în baza unor situații-stimul și dezbate soluțiile unor situații-problemă, într-o activitate cu caracter recapitulativ, moderată de profesor	<i>Resursa umană:</i> elevii participanți la lecție și profesorul <i>Resursa materială:</i> fișele de lucru ale elevilor (test) sau articole din presă, filme didactice, site-uri de internet <i>Resursa procedurală:</i> activitate individuală sau organizarea elevilor pe perechi/grupe mici pentru completarea unor fișe de lucru <i>Resursa de timp:</i> 1 oră	<i>Evaluare prin:</i> - probă scrisă evaluată în baza unui barem de evaluare și de notare sau - autoevaluare: elevii apreciază calitatea opiniilor prezentate în funcție de criteriile argumentării corecte

3. Exemple pentru formarea/dezvoltarea și evaluarea unor competențe specifice din programa de *Economie aplicată*

Elevii pot fi implicați cu succes în lecțiile de *Economie aplicată* utilizând metodele moderne, activ-participative. Din practica didactică este un fapt demonstrat acela că asimilarea cunoștințelor de economie este mai eficientă prin metode noi, non-formale ca:

- *World Café*
- *Joc de rol*
- *Open Space*
- *Mașina de făcut complimente*
- *Știu/Vreau să știu/Am învățat*
- *Ciorchinele*
- *Explozia stelară*
- *PRES*
- *Debate educativ*
- *Biblioteca vie.*

Alegerea metodei adecvate este o opțiune a profesorului care va decide în funcție de conținutul tematic (mai potrivit cu o anumită abordare), de specificul clasei de elevi, de experiențele anterioare (prin care își poate da seama de eficacitatea mai mare sau mai mică a diferitelor metode), de gradul de atractivitate... În principiu, considerăm că nu există metode bune sau rele, dar pot fi inadecvate, neinspirat folosite, aplicate deficitar.

Desigur, metodele nonformale nu prezintă numai avantaje. Succesul lecțiilor depinde întotdeauna de modul în care profesorul stăpânește tehnica/tehnicile specifice implicate. Buna formare inițială în pedagogie și didactica predării disciplinelor socio-umane (în speță, a Economiei aplicate), experiența de practică pedagogică, participarea la cursuri de formare continuă, lecturile personale, urmărirea unor filme de specialitate, experiența acumulată în anii de predare, înclinația spre inovația didactică sunt factori decisivi în succesul lecțiilor realizate în modalități moderne nonformale. De aceea, fiecare profesor prin formare pedagogică și acumulare de experiență didactică va trebui să fie atent pentru a accentua, pentru a maximiza potențialele avantaje ale unei metode și de cealaltă parte, pentru a minimiza surprinzătoarele limite ale fiecărei metode.

Recapitulare

Unitatea de învățare: *Menajul*

Competențe specifice:

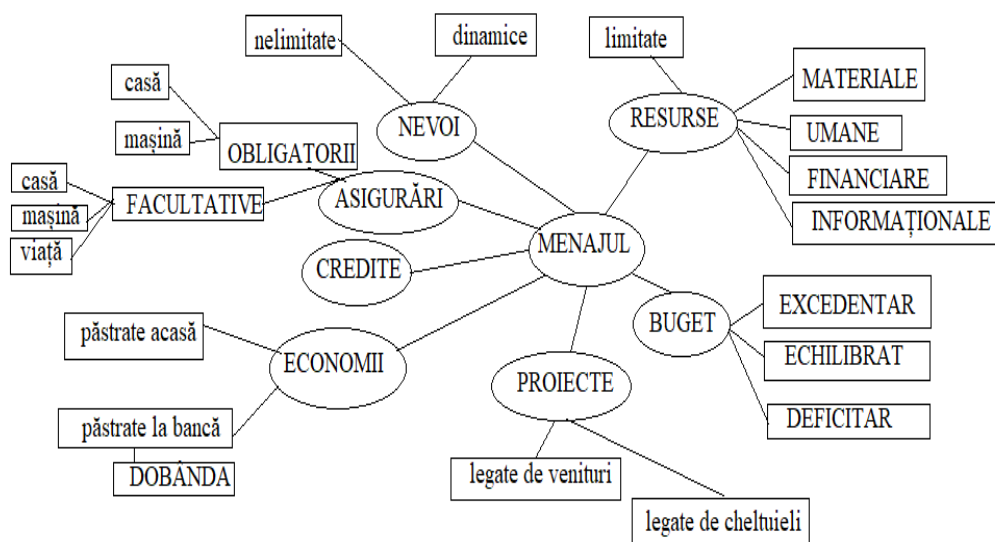
1.1. Identificarea caracteristicilor menajurilor și ale nevoilor specifice acestora

4.1. Adecvarea comportamentului propriu la cerințele de ordin economic din cadrul unui menaj

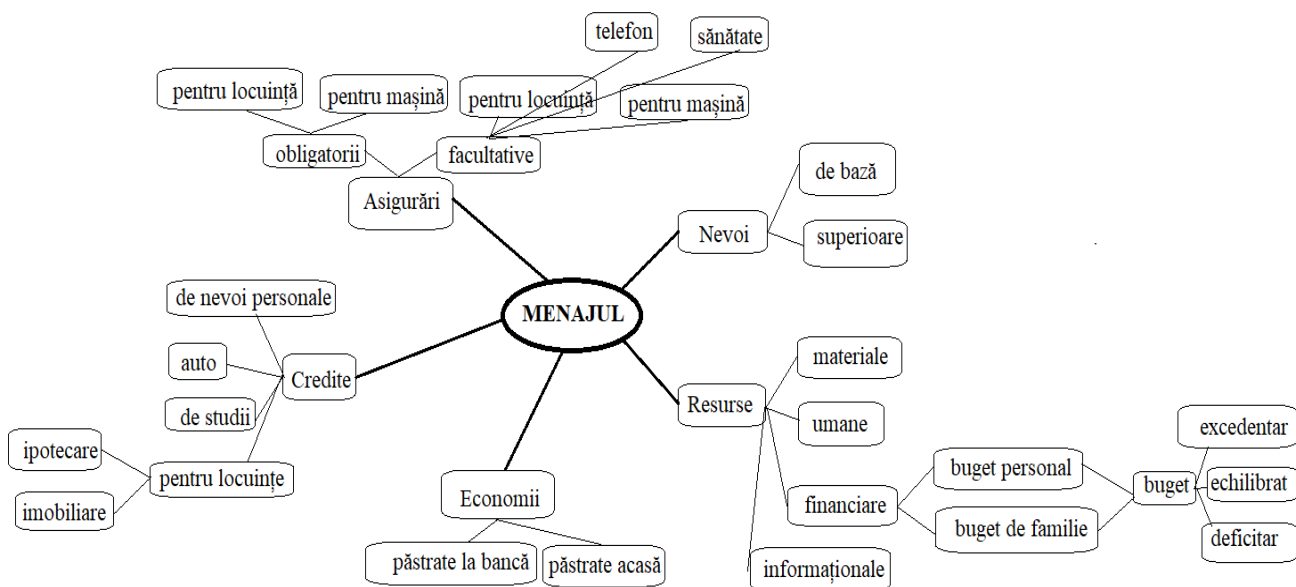
În activitatea de predare-învățare-evaluare un rol important îl are recapitularea achizițiilor elevilor de-a lungul timpului. La disciplina *Economie aplicată*, studiată la liceele tehnologice în clasa a XII-a, acest lucru se poate realiza folosind metoda *ciorchinelui*. Aceasta permite ca achizițiile elevilor să fie organizate pornind de la un concept de bază. Prin această metodă sunt puse în evidență asociații între concepte, dar este asigurată și structurarea acestora. Metoda are avantajul că ideile pot fi schematizate pe tablă/flipchart și completate pe măsură ce elevii răspund.

Pentru realizarea acestei recapitulări (de exemplu, la finalul unității de învățare *Menajul*), profesorul notează pe tablă/flipchart termenul *menajul/menajuri*, iar elevii, cu ajutorul profesorului, vor veni cu informații corespondente, complementare, corelate. Mai jos este exemplificat, în două variante, „produsul” metodei, *ciorchinele* propriu-zis, ce poate fi realizat în decursul unei ore de recapitulare la clasa a XII-a.

Varianta 1. pentru activitățile de masă

Varianta 2. pentru activitățile de performanță

Asigurarea resurselor umane

Unitatea de învățare: *Locul și rolul firmei pe piață*

Competențe specifice:

2.3. Realizarea corectă a managementului afacerii

2.4. Utilizarea rațională a resurselor financiare, materiale, informaționale și umane

3.2. Utilizarea dialogului și a negocierii în situații economice concrete

Segmentul de lecție poate fi realizat utilizând metoda *Știu/Vreau să știu/Am învățat*. Această metodă este ușor de aplicat, ea bazându-se pe ceea ce (deja) știu elevii despre tema respectivă. Elevii pot lucra pe perechi sau grupe constituite înainte de a începe activitatea propriu-zisă.

Etape:

1. Profesorul anunță tema: „Asigurarea resurselor umane” – 2 minute

2. Se împarte clasa pe perechi sau în diadă (pe bănci) – 3 minute

3. Elevii sunt rugați să facă o listă cu ceea ce știu despre temă – 10 minute

4. În acest timp profesorul construiește la tablă un tabel cu următoarele coloane (*Știu/Vreau să știu/Am învățat*)

5. Elevii prezintă ceea ce au notat, iar profesorul completează prima coloană din tabel – 5 minute

Știu	Vreau să știu	Am învățat
1. Firma dă un anunț.		
2. Se organizează interviul.		
3. Specialiștii din firmă realizează selecția pe baza interviului.		
4. Reprezentantul departamentului de <i>resurse umane</i> încheie contracte de muncă.		

6. Elevii sunt rugați să completeze o listă cu ceea ce doresc să știe despre această temă. – 5 minute

7. Profesorul completează cea de-a doua coloană din tabel – 5 minute

Știu	Vreau să știu	Am învățat
1. Firma dă un anunț.	1. Cum știu cei ce angajează pe cine să aducă în firmă?	
2. Se organizează interviul.	2. Cine se prezintă la interviu?	
3. Specialiștii din firmă realizează selecția pe baza interviului.	3. Vin toate persoanele interesate la interviu?	
4. Reprezentantul departamentului de <i>resurse umane</i> încheie contracte de muncă.	4. Toți cei care trec proba interviului vor avea contracte de muncă pe perioadă nedeterminată?	
	5. De unde știu cei ce vor fi angajați ce au de făcut în cadrul firmei?	

8. Elevii sunt rugați să citească, din manualul școlar, lecția despre *Asigurarea resurselor umane*. – 5 minute

9. Elevii revin asupra întrebărilor răspunzând în timp ce profesorul completează cea de-a treia coloană. – 5 minute

Știu	Vreau să știu	Am învățat
1. Firma dă un anunț.	1. Cum știu cei ce angajează pe cine să aducă în firmă?	1. În urma analizării necesarului de personal, antreprenorul realizează anunțul pe care îl publică în diferite medii, solicitând celor interesați un curriculum vitae și o scrisoare de intenție.
2. Se organizează interviul.	2. Cine se prezintă la interviu?	2. În urma analizării CV-urilor și a scrisorilor de intenție, se organizează interviu pentru persoanele selectate.
3. Specialiștii din firmă realizează selecția pe baza interviului.	3. Vin toate persoanele interesate la interviu?	3. În urma desfășurării interviurilor, firma (întreprinzătorul/antreprenorul) selectează persoanele ce pot ocupa posturile pe care firma le are vacante.
4. Reprezentantul departamentului de <i>resurse umane</i> încheie contracte de muncă.	4. Toți cei care trec proba interviului vor avea contracte de muncă pe perioadă nedeterminată?	4. Unele persoane pot fi angajate pe perioadă determinată, altele pot fi angajate de probă.
	5. De unde știu cei ce vor fi angajați ce au de făcut în cadrul firmei?	5. Persoanele angajate vor completa o fișă a postului, fișă în care se regăsesc responsabilitățile/sarcinile pe care le au angajații (conținutul muncii).
	6. Nivelul salariului se regăsește în fișa postului?	
	7. Cât este nivelul salariului minim brut pe economie?	

10. Elevii *nu* primesc răspuns la întrebările 6 și 7.

11. Elevii compară ceea ce știau cu ceea ce au învățat în această oră. – 5 minute.

12. Elevii au ca temă să consulte alte surse și să răspundă la întrebările 6 și 7. Ora următoare discuția despre *Asigurarea resurselor umane* poate continua, pornind de la răspunsurile identificate de elevi ca temă.

Segmentul de lecție ce vizează *Asigurarea resurselor materiale* poate fi abordat metodologic nonformal, prin utilizarea metodei *World Café*. Elevii, într-un climat asemănător celui dintr-o cafenea, vor discuta probleme despre asigurarea resurselor materiale. Într-un astfel de climat vor fi stimulate implicarea într-un dialog de la egal la egal a tuturor participanților și generarea de noi idei. Sunt vizate două competențele specifice: 2.4. Utilizarea rațională a resurselor financiare, materiale, informaționale și umane, respectiv, 3.2. Utilizarea dialogului și a negocierii în situații economice concrete.

Tipul de activitate – pe grupe.

Descrierea abordării temei din perspectivă nonformală: tema *Asigurarea resurselor materiale* va fi discutată de către elevi, pe rând la fiecare masă, pe baza unor elemente cheie aduse în discuție de către profesor.

Scenariul didactic

1. Aspecte organizatorice

- vor fi organizate 6 mese;
- la fiecare masă sunt așezate câte 4-5 persoane;
- pe fiecare masă va exista o coală de hârtie pe care este precizată problema ce urmează a fi discutată în grupa de lucru respectivă.

2. Derularea activității

- elevii se vor așeza la mese cum doresc;
- elevii vor încerca să găsească răspunsuri pentru problema notată pe foia de pe masă;
- după epuizarea problemei de la o masă, elevii schimbă masa (fiecare grup va trece pe la toate mesele), cu excepția unuia dintre elevi care va rămâne pe tot parcursul lecției la aceeași masă și va nota ideile – (timp alocat: 20 de minute).

Elemente de conținut – problemele pe care elevii le vor discuta sunt:

1. Resursele materiale. Ce sunt? Exemple de resurse materiale utilizate într-o firmă.
2. Compartimentul *aprovizionare* - sarcini
3. Compartimentul *producție*-sarcini
4. Compartimentul *desfacere*-sarcini
5. Compartimentul *fianciar* – sarcini
6. Criterii obiective ce trebuie luate în calcul în aprecierea furnizorilor

3. CONCLUZII – acestea vor fi structurate astfel:

- ✓ **Resursele materiale** necesare pot fi de natura: materiilor prime, a materialelor auxiliare, a utilajelor și a echipamentelor.
- ✓ Orice firmă este concomitent în permanentă relație cu piețele de desfacere (acolo unde își vinde produsele) și cu piețele de aprovizionare (de unde își cumpără materiile prime).
- ✓ Asigurarea resurselor materiale este realizată prin colaborarea mai multor compartimente:
 - **compartimentul tehnic** – întocmește specificațiile materiale;
 - **compartimentul aprovizionare** – planifică, programează, transportă, depozitează, eliberează resurse materiale pentru consum;
 - **compartimentul producție** – transformă materialele în produse;
 - **compartimentul desfacere** – vinde produsele;
 - **compartimentul fianciar** – achită facturile pentru plata materialelor.
- ✓ Activitatea de asigurare a resurselor materiale are rolul de a armoniza interesele, uneori contrare, ale celor doi parteneri (consumatorul și furnizorul).
- ✓ În relația cu furnizorul trebuie respectate principii precum cinstea, punctualitatea, îndeplinirea promisiunilor.
- ✓ Criterii obiective ce trebuie luate în calcul în aprecierea furnizorilor:
 1. Modul de derulare a livrărilor anterioare;
 2. Modul de respectare a condițiilor referitoare la cantitatea și calitatea comandată;
 3. Evoluția în timp a prețurilor de vânzare ;

4. Potențialul financiar al furnizorului
5. Situarea în țară sau în afara țării a sursei de furnizare (o distanță mai mică presupune un timp mai scurt de livrare, dar și un cost mai mic cu transportul).

Formare/dezvoltare de deprinderi – în urma activității desfășurate, elevii:

- vor identifica resursele materiale utilizate în cadrul unei firme;
- își formează deprinderea de a explica sarcinile fiecărui compartiment/departament.

Formare/dezvoltare de atitudini – elevii vor aprecia importanța resurselor materiale, dar și a celorlalte categorii de resurse și vor conștientiza faptul că acestea sunt limitate și trebuie folosite rațional.

Teme de proiecte

Clasa va fi împărțită în șase grupe. Fiecare grupă își va alege un domeniu de activitate și își va „deschide” o firmă. Va identifica trei furnizori ai firmei și pentru fiecare dintre ei va completa documentul „Cartela furnizorului”. Acestea vor fi prezentate într-o oră ulterioară și se vor purta discuții pe seama întocmirii acestora și a elementelor identificate la fiecare furnizor.

Unitatea de învățare în care este inclusă *Asigurarea resurselor materiale* se poate finaliza cu un Test de evaluare.

I. Citiți cu atenție enunțurile următoare.

1. De regulă, pentru înregistrarea datelor cu privire la furnizori, firmele utilizează cartela furnizorului.
2. Salariul reprezintă cantitatea de bunuri obținută cu ajutorul venitului.
3. Funcția de producție se referă la procesul de realizare a produselor finite.
4. Fișa postului este un document care precizează sarcinile și responsabilitățile titularului postului.
5. Funcția financiar-contabilă include activitățile care asigură resursele financiare pentru realizarea obiectivelor firmei.
6. Costul material nu este o componentă a costului de producție.
7. Ca indicator de eficiență, productivitatea factorilor de producție trebuie minimizată.

- a) Pentru fiecare dintre enunțurile de la 1 la 6, scrieți pe foaia de test cifra corespunzătoare enunțului și notați în dreptul ei litera A, dacă enunțul este adevărat, sau F, dacă enunțul este fals.
- b) Pentru enunțul 7, transcrieți cuvântul/sintagma care determină caracterul eronat al enunțului, realizând totodată și înlocuirea cuvântului/sintagmei, astfel încât enunțul să devină adevărat.

II. Între capitalul utilizat de o firmă de confecții, producția obținută și productivitatea medie a capitalului se realizează relația prezentată în tabelul de mai jos.

Alternativa	Producția (buc.)	Capitalul (utilaje)	Productivitatea medie a capitalului (buc./utilaj)
X		5	20
Y	150		15
Z	200	20	

Calculați explicit indicatorii ce lipsesc din tabel și precizați alternativa care asigură evoluția eficientă a firmei.

III. Răspundeți la fiecare dintre cerințele următoare:

1. Precizați conținutul economic al noțiunii de *profit*.
2. Enumerați tipurile de productivitate în funcție de factorul de producție clasic, folosit la calcularea acestui indicator economic.

Bugetul personal și de familie

Unitatea de învățare: *Menajurile*

Competențe specifice:

1.1. Identificarea caracteristicilor menajurilor și ale nevoilor specifice acestora

4.1. Adecvarea comportamentului propriu la cerințele de ordin economic din cadrul unui menaj

O metodă ce poate fi aplicată în cadrul lecțiilor este *World Café*. Este metoda ce le permite elevilor, într-un cadru destins, să discute noțiuni/situații despre buget.

Activitatea se derulează pe grupe (constituite de la începutul anului sau pe parcurs, prin alegerile elevilor sau la indicația profesorului) și presupune o abordare metodologică nonformală în care elevii, grupați la mese, vor discuta probleme despre buget (atât cel personal, cât și cel de familie), despre veniturile bugetare, cheltuielile bugetare și tipuri de buget (dar tematica poate fi extinsă, prin discuții despre alegeri și renunțări, cost de oportunitate, compromisuri). Tema va fi discutată de către elevi, pe rând la fiecare masă, pe baza unor elemente cheie aduse în discuție de către profesor.

Scenariul didactic:

- aspecte organizatorice
 - vor fi organizate 4 mese;
 - la fiecare masă sunt așezate câte 6-7-8 persoane;
 - pe fiecare masă va exista o coală de hârtie cu problema ce urmează a fi discutată la masa respectivă.
- derularea activității
 - elevii se așază la mese;
 - elevii încearcă să găsească răspunsuri pentru problema notată pe foia de pe masă;
 - după epuizarea problemei de la o masă, elevii schimbă masa (fiecare grup va trece pe la fiecare masă), cu excepția unuia dintre elevi care va rămâne pe tot parcursul lecției la aceeași masă și va nota ideile – 20 de minute.
- elemente de conținut
 - elevii se așază la mese;
 - elevii încearcă să găsească răspunsuri pentru problema notată pe foia de pe masă;
Problemele pe care le vor discuta sunt:
 1. Bugetul – pușculiță sau previziune?
 2. Care sunt sursele de venit pentru bugetul unei familii?
 3. Care sunt cheltuielile unei familii?
 4. Ce raport există între bugetul personal și bugetul familiei?
 - la final vor fi prezentate concluziile.
- concluzii (structurarea concluziilor prezentate)
 - Bugetul reprezintă o previziune pe o anumită perioadă de timp a veniturilor și a cheltuielilor.
 - Surse de venit bugetar: salarii, pensii, alocații, burse, ajutor de șomaj, ajutor social, chirii, rente, dividende etc.
 - Cheltuielile unei familii sunt: cheltuieli pentru hrană, cheltuieli cu îmbrăcăminte și încălțăminte, cheltuieli cu locuința, cheltuieli sociale etc.
 - Bugetul personal este o parte a bugetului familiei.
- formare/dezvoltare de deprinderi (în urma activității desfășurate)

- elevii vor identifica sursele de venit ale unei familii și elementele de cheltuieli ale acesteia;
- elevii vor putea identifica legătura existentă între bugetul personal și al familiei.
- formare/dezvoltare de atitudini (în urma activității desfășurate)
 - elevii se vor comporta ca niște membri responsabili ai unui menaj;
 - elevii vor aprecia importanța achiziționării unui bun pornind de la veniturile existente în propriile familii.
- teme de proiecte (pentru fiecare elev) – la alegere
 - realizarea unui buget personal și a unui buget al propriei familii;
 - modificarea (optimizarea) unui buget personal și a unui buget al propriei familii.

1. Despre procesul evaluării, în general

Așa cum relevă literatura de specialitate, procesul de evaluare este o componentă fundamentală a procesului didactic, ca parte a procesului de predare-învățare-evaluare. Este vorba de triada utilizată în documentele curriculare naționale, explicată ca un ansamblu al proceselor educative și al experiențelor de învățare prin care trece elevul pe durata parcursului său școlar. În această relație, evaluarea este percepută ca un set de acțiuni de colectare sistematică a unor informații, orientate de obiective clar definite, a unor date specifice privind evoluția și/sau performanța educabilului (elevul), dar și de interpretarea contextuală a tuturor elementelor obținute în procesul de evaluare și de elaborare a unei judecăți de valoare cu caracter integrator, prespecificate însă în momentul stabilirii scopului procesului de evaluare.

Dacă pornim de la interogația firescă *Ce trebuie evaluat?* și de la răspunsul imediat *Ce am predat.*, constatăm că paleta de replici poate continua cu întrebări și frânturi de răspunsuri ad-hoc: *De ce evaluez?*, *Pentru notare ritmică în catalog?*, *Că așa cere directorul/inspectorul...*, *Ce trebuie evaluat? O stare de fapt a elevului sau o transformare în timp a elevului?* Acestea la un nivel simplist al înțelegerii. Un răspuns adecvat vine însă din legislație, care circumscrie scopul evaluării – acela de a orienta și de a optimiza învățarea, de a se centra pe competențe, cu imperativul oferirii de feedback real actorilor educaționali (elevi, părinți, profesori, decidenți de politici educaționale) și punctează ce se evaluează – formarea/dezvoltarea competențelor specifice prevăzute în programa școlară, care trebuie operaționalizate, transformându-le în competențe de evaluat.

Răspunsul la întrebarea *În ce măsură sunt competențele-cheie reprezentate la nivelul evaluării curente?* trebuie căutat în cultura evaluării, în acel *summum* de elemente care fac din evaluarea de proces un *must on* al actului didactic. Astfel, în procesul de evaluare:

- sunt analizate realizările individuale prin raportare la evoluția personală și nu la performanțele celorlalți;
- sunt testate competențele elevului, nu inteligența lui;
- instrumentele sunt proiectate dintr-o perspectivă constructivă, în care scopul este facilitarea învățării, nu sancțiunea;
- sunt valorizate abilitățile și competențele multiple ale elevilor, diminuând ponderea celor academice, în general, fundamentale, în special (de exemplu, *Matematică* și *Limba română*);
- sunt catalizate demersurile alternative, originale, creative, *sui generis* de soluționare a situațiilor-problemă și a unui răspuns unic, predeterminat;
- referențialul este reprezentat de standardele de evaluare (proiectate în baza standardelor de învățare);
- este stimulat un ritm individualizat de dezvoltare prin evaluarea curentă;
- este încurajată utilizarea metodelor/instrumentelor de evaluare complementară;
- este dezirabil să fie asigurată acordarea sistematică a unui *feedback* consistent pentru asigurarea autoevaluării pentru elev, a evidențierii evoluției în timp, pentru profesor și a dialogului autentic între actorii educaționali (inclusiv părinții).

Disciplinele socio-umane, prin natura lor extrem de diversă și complexă, permit în evaluarea curentă evidențierea abilităților, deprinderilor, competențelor din activitățile de echipă ale elevilor, nu doar a celor individuale. Se poate verifica astfel capacitatea de a gândi creativ (prin construirea

unor strategii proprii pentru rezolvarea de probleme, adoptarea de decizii adecvate într-o societate dinamică, internalizarea deprinderilor de judecată critică, folosirea unei diversități de tehnici argumentative), de a utiliza o multitudine de modalități de comunicare în situații reale (prin aplicarea efectivă a deprinderilor fundamentale de înțelegere, redactare și calcul în procesul comunicării, utilizarea competențelor de comunicare socială, verbală și non verbală, aplicarea în soluționarea diferitelor probleme a codurilor, limbajelor și convențiilor terminologice din diverse domenii cognitive, adaptarea comunicării în funcție de echipamentele TIC utilizate).

În studierea disciplinelor socio-umane, elevii sunt formați:

- să înțeleagă sensul apartenenței la diverse tipuri de comunități, prin:
 - participarea la viața socială a clasei, a școlii și a comunității locale din care fac parte;
 - identificarea drepturilor și a responsabilităților care le revin în calitate de cetățeni ai societății;
 - înțelegerea și evaluarea interdependențelor dintre identitate și alteritate, dintre local și național, dintre național și global;
- să demonstreze capacitate de adaptare la situații diferite, prin:
 - folosirea unei diversități de limbaje și de instrumente pentru a transmite idei, experiențe și sentimente;
 - cunoașterea diverselor roluri sociale și a implicațiilor acestora asupra vieții cotidiene;
 - demonstrarea capacității de a lucra în echipă, respectând opiniile fiecăruia;
 - exprimarea voinței de a urmări un scop precis prin mijloace diferite;
- să contribuie la construirea unei vieți de calitate, prin:
 - dezvoltarea unor atitudini pozitive față de sine și față de semenii (spirit de toleranță, responsabilitate, rigoare etc.);
 - formarea și exprimarea opțiunii pentru o viață sănătoasă și echilibrată;
 - acceptarea și promovarea unui mediu natural propice vieții;
 - cunoașterea și respectarea drepturilor copilului;
 - formularea unor judecăți estetice privind diferite aspecte ale realității naturale și sociale;
 - formarea unei sensibilități deschise spre valorile estetice și artistice;
- să-și dezvolte capacitățile de investigare și de valorizare propriei experiențe de viață, prin:
 - dezvoltarea unei strategii de muncă intelectuală și de explorare a realității;
 - dobândirea unei culturi a efortului intelectual, ca expresie a dorinței de realizare personală și socială;
- să-și construiască un set de valori individuale și sociale, orientându-și comportamentul și cariera în funcție de acestea, prin:
 - demonstrarea competenței de a-și susține propriile opțiuni/opinii;
 - înțelegerea modului în care mediul social și cultural (familia, normele sociale, codurile lingvistice, tradițiile istorice etc.) influențează ideile și comportamentele proprii și ale celorlalți;
 - realizarea unor planuri personale de acțiune și motivarea pentru învățarea continuă.

2. Evaluarea la clasă la disciplinele socio-umane

Teoria și practica evaluării discriminează între metodele tradiționale de evaluare (probe orale, scrise și practice – proba reprezentând orice instrument de evaluare proiectat, administrat și corectat de către profesor) și cele complementare (observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor; investigația; proiectul; portofoliul; autoevaluarea). Metodele tradiționale de evaluare constituie încă elementele dominante ale evaluării elevilor, chiar dacă sunt utilizate într-un echilibru între probe. De aceea, strategiile moderne de evaluare – prin metode complementare de evaluare – propun noi dimensiuni ale acțiunii evaluative pentru a crea

elevilor o diversitate de posibilități pentru a demonstra ceea ce știu (ca ansamblu de informații/date/cunoștințe) și ceea ce (real) pot să facă (priceperi, deprinderi, abilități).

Probele orale reprezintă metoda de evaluare des utilizată la clasă, care își demonstrează valoarea în cazul disciplinelor socio-umane, care presupun probarea unor capacități și abilități dificil de surprins prin intermediul probelor scrise (de exemplu, capacitatea de comunicare verbală). Avantajele acestor probe vizează tocmai procesul de comunicare: flexibilitatea profesorului și posibilitatea lui de a adecva evaluarea la tipologia elevului (alternarea modului de dialogare/dezbatere, ajustarea gradului de dificultate al întrebărilor în funcție de diferiți factori), oportunitatea clarificărilor și corecțiilor imediate (dacă acestea se fac în accepție de *feedback* eficiența probei crește extrem de mult), formularea discursului oral în care se poate urmări respectarea logicii interne și dinamicii retoricii de tip *panta rhei*, dar și originalitatea elevului, capacitatea sa de a justifica. Interacțiunea directă creată între profesorul-evaluator și elevul-evaluat poate crește gradul de implicare al elevului, fapt ce permite evaluarea comportamentului afectiv-atitudinal. Dezavantajul major este dat de subiectivitatea pe care probele orale o induc.

Probele scrise sunt practicate, și uneori chiar preferate, datorită posibilității de creștere a gradului de obiectivitate în apreciere, chiar dacă există o relativă fractură în timp a momentului redactării lucrării, de către elev și a primirii notei, respectiv a corijării erorilor de către profesor. Există, desigur, o serie de situații care distorsionează nota/punctajul, în care evaluarea este alterată (nota poate fi mărită exagerat sau dimpotrivă, sever micșorată), dacă evaluatorul a fost impresionat de o idee apreciată (mai ales prin comparație cu lucrările celorlați elevi) drept extrem-creativă sau de o greșeală inacceptabilă, care este în consecință grav sancționată.

Probele practice sunt utilizate în vederea evaluării capacității elevilor de a aplica anumite cunoștințe teoretice, precum și a gradului de stăpânire a priceperilor și deprinderilor de ordin practic. Într-adevăr, la momentul actual, evaluarea elevilor prin probe practice este mai puțin valorizată, chiar dacă activitățile practice oferă posibilitatea elevului de a-și dezvolta atât competențele generale (comunicare, analiză, sinteză, evaluare), cât și pe cele specifice, aplicative (manipularea datelor, instrumentelor de lucru, interpretarea rezultatelor).

Metodele tradiționale pot fi însă adaptate nevoilor de evaluare de moment, evoluând spre modernitate, în măsura în care etapele procedurale permit restructurări sau atunci când contextul de aplicare este diferit de situațiile tipice de aplicare. Calitatea, avantajele și eficacitatea unei metode de evaluare depind de momentul oportun, de instrumentul ales, de modul de aplicare, gradul de implicare profesor-elev, combinarea metodelor, diversitatea itemilor etc.

La rândul lor, metodele complementare de evaluare, prin potențialul formativ pe care îl au, susțin individualizarea actului educațional prin sprijinul acordat elevului. Dintre acestea, investigația, proiectul și portofoliul sunt acele metode în care elevul produce/redactează texte susceptibile ca fiind rezultatul utilizării – de către elevi – a aplicației online ChatGPT. Acesta este un *chatbot*, adică un program sau o formă de inteligență artificială care desfășoară conversații prin diferite metode precum analiză sau text. Un astfel de program simulează într-un mod realist comportamentul unui partener de conversație (este de fapt o inovație recentă ce folosește inteligența artificială pentru a răspunde întrebărilor care i se adresează), de exemplu, în metoda complementară a *investigației* (dar, și în cazul proiectului, care presupune o activitate de evaluare mai amplă decât investigația), competențele evaluate sunt cele de identificare a procedeelelor de obținere a informațiilor și de elaborare a unui scurt raport despre rezultatele investigației. Dar, activitatea didactică desfășurată prin intermediul acestei practici evaluative, este organizată

individual sau pe grupuri de lucru, iar aprecierea modului de realizare a investigației este, de obicei, de tip holistic, pentru toate etapele investigației, astfel încât aportul acestui tip de activitate asupra dezvoltării capacităților de ordin aplicativ ale elevilor este considerabil (mai ales în cazul rezolvării problemelor, dezvoltării capacități de argumentare, gândirii logice etc.).

Proiectul începe în clasă, prin definirea și înțelegerea sarcinii de lucru, se continuă pe parcursul câtorva zile sau săptămâni, timp în care elevul are permanente consultări cu profesorul și se încheie prin prezentarea în fața colegilor a unui raport asupra rezultatelor obținute și, dacă este cazul, a produsului realizat. Ca și investigația, proiectul are mai multe etape: colectarea datelor și realizarea produsului. Fiecare direcție conține elemente care conferă specificitate proiectului în funcție de disciplina pe care o vizează. Subliniem că, inclusiv prin prezentarea proiectului, în evaluare se evidențiază efortul exclusiv al fiecărui elev în realizarea proiectului.

Utilizarea portofoliului ca metodă complementară de evaluare în practica școlară curentă presupune includerea rezultatelor relevante obținute prin celelalte metode și tehnici de evaluare, precum și sarcini specifice fiecărei discipline. În fapt, prin portofoliu se investighează majoritatea "produselor" elevilor, care, de obicei, rămân neinvestigate în actul evaluativ (inclusiv referatele), reprezentând în același timp un stimulent pentru desfășurarea întregii game de activități didactice. Prin complexitatea și bogăția informației pe care o furnizează, portofoliul – care nu presupune doar producerea unui text care poate fi reprodus prin intermediul aplicației ChatGPT – constituie astăzi o parte integrantă a unei evaluări sumative sau a unei examinări, tocmai pentru că această metodă sintetizează activitatea elevului de-a lungul timpului. De menționat faptul că ChatGPT returnează deseori răspunsuri plauzibile, dar incorecte sau lipsite de sens. În stadiul actual, platforma ChatGPT nu are nuanțarea, abilitățile de gândire critică sau capacitatea de a formula răspunsuri în termeni de optim/optimizare. Metodele complementare de evaluare – descrise și decise de experții în evaluare – pot fi nuanțate, integrate și aplicate în demersul didactic adresat elevilor, ținând cu adevărat cont de ceea ce este prescris prin documentul reglator (ceea ce se intenționează) și ceea ce se întâmplă în realitate (ceea ce există în sistem, în termeni de ethos al clasei, de pro-activitate, de interesul manifest al elevilor).

Creșterea eficienței activităților de predare-învățare-evaluare la disciplinele socio-umane presupune focalizarea pe calitatea procesului de predare-învățare-evaluare. Acest fapt presupune formarea competențelor specifice prevăzute explicit în programele școlare care direcționează activitatea de învățare desfășurată la clasă și care permite utilizarea cunoștințelor-cheie suficiente pentru formarea/dezvoltarea acestor competențe. Presupune, de asemenea, responsabilizarea profesorului ca facilitator al activității de învățare, inclusiv de promotor al tehnicii muncii intelectuale (cu aspectele corelate: deontologie, drept de proprietate intelectuală, modalități de căutare a informației, investigație, tehnica citării corecte ș.a.m.d.) în care elevul să fie parte activă în procesul didactic.

În acest context, al aportului de plus valoare formării/exersării/dezvoltării competențelor, se urmărește:

- Centrarea profesorilor mai degrabă pe feedback-ul dat elevului/elevilor, pe sprijinire în învățare, pe aprecierea activităților realizate de elevi, evitând evaluarea sterilă de tip întrebări și răspunsuri, referat sau test scris.
- Utilizarea manualelor școlare în format digital, postate pe site-ul www.manuale.edu.ro, care propun activități de învățare corelate competențelor specifice din programa școlară și care sunt accesibile online tuturor elevilor. Mai mult, prin intermediul acelorași activități poate fi realizată evaluarea elevilor.

- Utilizarea, pe scară tot mai largă, a metodei *flipped classroom*, care conduce la creșterea autonomiei în învățare. Elevii pot utiliza conținutul de învățare pe care îl găsesc în diverse formate (text, video, audio, grafice etc.) pentru a învăța în diverse moduri, prin utilizarea de metode didactice și tehnologii diferite, elevul putând să își stabilească de multe ori (oricând) obiective și un timp și ritm de învățare propriu. Validarea activității elevului se realizează astfel prin monitorizarea activității elevilor, a atitudinii pro-învățare și a interesului manifestat față de disciplină (solicitări adresate profesorului, întrebări, intervenții, postarea de fișe de lectură/scheme/rezolvarea temelor).
- Utilizarea pe scară mai largă a metodelor complementare de evaluare (inclusiv observarea sistematică a comportamentului și activității elevului în mediul online, cuantificată prin intermediul fișelor de evaluare, a scalei de clasificare și/sau a listei de control/verificare).
- Realizarea unui portofoliu care cuprinde sarcinile de lucru realizate independent de către elev, elaborarea unor referate pe grupe de elevi pe teme negociate între profesor și elevi, cu pași clari, monitorizați, în derularea etapelor de lucru.
- Utilizarea, în situația evaluării tradiționale, prin probe scrise, a unor instrumente adecvate pentru crearea testelor, incluse, de obicei, în platformele de învățare specializate care cuprind teste complete predefinite sau itemi pe baza cărora se pot construi astfel de teste.

Diversificarea tipurilor de itemi în evaluarea curentă, de la clasă, este hotărâtoare pentru creșterea gradului de deschidere a testelor la disciplinele socio-umane către pro-evaluare, în care elevii vor fi puși în fața unor teste ofertante care să le dea cu adevărat măsura pregătirii la respectiva disciplină de studiu, cu o mare ancorare în viața cotidiană. Acest fapt presupune dezvoltarea unor itemi cu un nivel de complexitate mai ridicat, care să solicite demonstrarea unei game mai largi de competențe și care plasează elevul în situații cognitive mai complexe în care elevul are posibilitatea de a-și pune în evidență capacitățile. Mai mult, diversificarea tipurilor de cerințe și creșterea gradului de complexitate (nu neapărat și de dificultate) a testului au avantajul de a oferi posibilitatea elevilor de a recâștiga apetența pentru disciplinele socio-umane și, de ce nu, de a se conecta cu aspectele concrete ale unui subiect de bacalaureat. De asemenea, asemenea teste ofertante în ceea ce privește diversitatea și forma itemilor permit o diferențiere mai fidelă a rezultatelor, inclusiv o mai corectă/eficientă discriminare la vârf. Recomandăm, deci, eludarea itemilor care vizează exclusiv comportamentul de tip reproductiv și creșterea numărului itemilor care evidențiază măsura în care elevul poate demonstra abilități, desigur utilizând cunoștințele acumulate în contexte noi, contexte problematice, deschise, în care poate decide acțiuni raționale și de optimizare. De exemplu:

- pentru cunoaștere – precizați semnificația noțiunii de ...; enumerați trei caracteristici definitorii..., formulați/enunțați ideea principală a concepției/legii/principiului..., specificați un element de diferențiere/asemănare..., menționați două avantaje/dezavantaje/limite ale...;
- pentru înțelegere – caracterizați modalitatea de funcționare a..., explicați de ce modificarea... conduce la..., exemplificați o situație în care..., reformulați informațiile date în limbajul... astfel încât...;
- pentru aplicare – demonstrați faptul că..., modificați datele din tabel astfel încât..., derivați din premisele date... o concluzie de tip..., construiți un enunț corect științific prin care..., justificați un punct de vedere personal privind..., argumentați pro sau contra afirmației potrivit căreia..., estimați evoluția indicatorului... în situația în care..., determinați, scriind explicit raționamentul/algoritmul... nivelul indicatorului..., comparați două dintre elementele constitutive ale..., construiți un tabel/grafic prin care să ilustrați..., elaborați un enunț prin care să evaluați...

În proiectarea testului ar fi de evitat:

- itemii de tip completare a spațiilor lacunare, întrucât induc ideea de memorare a unor informații din manuale/auxiliare curriculare și itemii de tip eseu nestructurat (sinteză pornind de la o idee sau enunț) care – în situația în care nu este discutată în prealabil o anumită schemă de notare – pot crea falsa impresie a unui test *de formă*, neevaluat cu adevărat sau care este apreciat holistic, fără repere concrete;
- itemii “de încălzire” care, deși presupun evaluarea unor cunoștințe de bază, de tip legi, principii, noțiuni, concepte etc. pot induce ideea de reproductiv; acești itemi pot fi construiți pe aspecte ce vizează înțelegerea noțiunilor/conceptelor/elementelor fundamentale ale disciplinei prin solicitarea adresată elevului de a construi exemple concrete, simple, din viața reală, de a explica aspecte fundamentale, de a preciza asemănări/deosebiri sau de a recunoaște unele elemente specifice; aceste cerințe însă pot ridica probleme evaluatorului, acesta trebuind să observe în ce măsură răspunsul formulat de către elev respectă datele de corectitudine ale răspunsului așteptat (de exemplu, în cazul comportamentului cognitiv de verificare a capacității de înțelegere, nu vor putea fi admise construcții ambigue, abstracte, puternic ancorate în teoretic);
- dimensionarea generoasă a timpului de lucru care dă posibilitatea elevului de a răspunde mult mai mult decât i s-a solicitat; astfel, elevul formulează mai multe răspunsuri decât numărul de elemente cerut (mai ales în cazul itemilor care cer enumerare, menționare, precizare, de exemplu, se solicită cauze ale...), iar evaluatorul alege dintre mai multe răspunsuri pe cele care reprezintă elementele corecte, conform cerinței (elevul dă șapte răspunsuri – cauze, condiții, efecte, trăsături, caracteristici ale...) și deci acordă punctajul maxim pentru că în redactarea elevului se regăsesc și elementele vizate; acest fapt poate fi evitat printr-o apreciere cât mai adecvată a profesorului care scrie testul a timpului de lucru efectiv;
- neprecizarea lungimii și caracteristicilor textelor *de produs* de către candidat, fapt care face dificilă evaluarea (de exemplu, coerența textului și îndeplinirea cerinței – dacă se solicită un enunț, nu un text –, evaluatorul trebuind să decidă, în termeni categorici (da sau nu), dacă textul elaborat îndeplinește sau nu cerința; în mod corelativ, caracteristicile privind dimensiunea textului (în număr de rânduri sau pagini), capacitatea de argumentare, utilizarea termenilor de specialitate, structura textului, creativitatea/originalitatea; atenție însă, punctajul pentru toate aceste elemente trebuie clar stipulat în barem și, desigur, respectat în procesul de evaluare (aceste punctaje pentru itemii de redactare de text – analiză, prezentare, eseu, compunere, argumentare – se acordă integral sau nu se acordă, dacă baremul nu prevede niște repere cantitative, ceea ce face ca la aspectele ce vizează redactarea textului evaluarea se face ca întreg: limbajul științific trebuie să fie utilizat corect, fără confuzii majore și/sau greșeli științifice în tot cuprinsul textului, nu doar pe unele segmente).

Ideal ar fi ca baremul de evaluare și de notare să prevadă punctaje intermediare, detaliate pe grade de competență, de asemenea baremul să propună o serie de puncte de reper, obligatorii pe parcursul rezolvării cerințelor, dar trebuie admise orice alte modalități corecte de lucru alese de candidat, corespunzătoare normelor de rezolvare/raționamentului cerut. Așa cum ar trebui să prevadă orice barem de evaluare și de notare, nu trebuie acordate, în niciun caz, punctaje intermediare, altele decât cele prevăzute explicit în barem, iar fracțiunile de punct trebuie evitate întrucât îngreunează modul de calcul al notei finale, ceea ce poate dezavantaja elevul. Profesorul poate alege, în alternativă, implicarea ca „al doilea evaluator” a unui coleg de specialitate, pentru a ajunge la o evaluare cât mai apropiată de ideal.

Întrucât în fiecare an de studiu al disciplinelor socio-umane acțiunea profesorului urmărește competențele specifice din programă, derivate din cele generale – similare și complementare la

socio-umane – care se formează/dezvoltă pe verticală, cu fiecare an de studiu urmat de elev, astfel:

- În ce scop voi face? (se identifică competențele specifice *de format* la elevi în cadrul respectivei unități de învățare);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate conținuturile optime);
- Cum voi face? (sunt determinate/alese/concepute activitățile de învățare);
- Cu ce voi face? (sunt contabilizate resursele umane, materiale și de timp, inclusiv sunt decise formele de organizare a clasei de elevi);
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare).

Pentru proiectarea sarcinilor de lucru, profesorul operaționalizează competențele specifice astfel încât să se deceleze verbele de comandă utilizate în construcția itemilor.

Recomandări în vederea formării/dezvoltării competențelor specifice, dar și în privința evaluării sunt date în *Sugestiile metodologice* ale programelor școlare pentru disciplinele *Filosofie, Studii sociale, Economie aplicată*.

3. Transdisciplinaritatea – o soluție pentru un nou demers evaluativ la liceu?

Evoluția reală în integrarea curriculumului pornește de la monodisciplinaritate, continuă cu multidisciplinaritatea, interdisciplinaritatea și ajunge la treapta cea mai complexă de integrare curriculară, *transdisciplinaritatea*. Această stadialitate, frecvent întâlnită în literatura de specialitate, rămâne deschisă întrucât toate aceste niveluri ale integrării curriculare, ca eforturi de depășire a constrângerilor disciplinare de orice fel, conțin încă, în mod fundamental, raportarea la disciplină. Din specificațiile actuale ce vizează domeniul evaluării (curente și prin examene), prevăzute în documentele de politică educațională elaborate de Ministerul Educației, decurg următoarele premise axiologice și metodologice:

- În conceperea probelor transdisciplinare pot fi asigurate corelații între: discipline înrudite, complementare, componente ale aceleiași arii curriculare. În mod riguros științific, transdisciplinaritatea ar presupune întrepătrunderea complexă a mai multor discipline, din diverse arii curriculare, sub forma *integrării curriculare*, în scopul înțelegerii într-o manieră comprehensivă a realității.
- Pentru ca demersul de proiectare/standardizare a probelor și a baremelor de evaluare și de notare – care are ca element de raportare programa școlară –, acesta va trebui reconfigurată, concepută într-o paradigmă ce depășește monodisciplinaritatea.
- Este necesară eficientizarea demersului evaluativ la evaluările și examenele naționale prin probe transdisciplinare care conțin o varietate de itemi (inclusiv mono-, inter- și transdisciplinari), dar acest fapt se poate realiza prin înțelegerea corectă a conceptului de *probă transdisciplinară*: probă compusă din itemi (mono-, inter- și transdisciplinari) proiectați pentru a oferi posibilitatea unor abordări integrate ale conținuturilor studiate și pentru a demonstra competențele formate; din punctul de vedere al științelor educației este eronată abordarea probei transdisciplinare formată exclusiv din itemi transdisciplinari.
- Actul evaluativ trebuie făcut prin raportare la standarde naționale de evaluare, care se concep pentru fiecare disciplină, corelate cu descriptori de performanță, ceea ce ar asigura obiectivitate în diagnosticarea și certificarea rezultatelor învățării, prin raportare la finalitățile educaționale existente în curriculumul național.

Astfel se poate asigura egalitatea de șanse în evaluare tuturor categoriilor de elevi – cu rezultate slabe, mediocre, bune și foarte bune –, dar și posibilitatea demonstrării și certificării competențelor cu grad ridicat de complexitate. Un contraargument de ordin curricular ar fi însă inexistența unui curriculum de suport pentru transdisciplinaritate: îndrumătoare didactice, ghiduri metodologice, resurse software, programe educaționale de certificare, de perfecționare și formare

continuă și de specializare în evaluare prin probe transdisciplinare. Competențele-cheie din fiecare domeniu se dezvoltă prin diferite discipline cuprinse în planurile-cadru de învățământ și nu prin studiul unei singure discipline. De exemplu, *a învăța să înveți* este o competență urmărită consecvent în toate programele școlare, incluzând orientarea elevilor spre utilizarea critică a unor surse alternative de informare, îndrumare în organizarea și managementul timpului, dezvoltarea deprinderii de rezolvare de probleme, crearea situațiilor de învățare în care este necesară aplicarea cunoștințelor și deprinderilor în contexte variate, cotidiene, practice.

În activitatea de observare sistematică, realizată cu diverse ocazii, a actului didactic s-a constatat că rolul elevului nu era întotdeauna unul central, iar demersul educațional nu viza, în mod explicit, formarea de competențe. Principala cauză a neacordării acestui statut elevului vine din necunoașterea de către profesori, în general, a profilului de formare al elevului, așteptat să fie realizat la finalul diverselor cicluri de învățământ. La aceasta se asociază cu ușurință și abordarea, ce-i drept mai comodă, a predării din perspectiva monodisciplinarității, în defavoarea transdisciplinarității, un demers didactic mai complex, care pare doar un deziderat pentru unii dintre profesori. Dificultățile identificate ar putea fi depășite dacă în activitățile de mentorat ar fi aduse în fața profesorului și aceste elemente teoretice referitoare la elev și necesitatea de schimbare a paradigmei educaționale în ceea ce îl privește.

Formarea profesorilor în direcția unei activități didactice transdisciplinare este cu atât mai bine venită încă din etapa de formare inițială pentru cei care urmează să predea disciplinele socio-umane, adică un mănunchi de discipline care favorizează prin excelență corelații care trimit la viața reală, dincolo de specificul diferitelor discipline. În felul acesta, elevii vor dobândi nu doar o bună educație socială, ci totodată, o autentică educație pentru viață.

Din perspectiva științelor socio-umane, profilurile de formare ale absolventului de gimnaziu, respectiv, de liceu pot fi abordate în direcția formării și dezvoltării competențelor de sorginte civică urmărind îndeaproape și cu precădere competențele sociale și civice. Analizând, printr-un demers scolastic, constatăm importanța pe care trebuie să o acorde profesorul acțiunii referențiale la elev ca agent al propriei formări. Aportul profesorului care predă științe socio-umane constă în modul în care reușește să transpună contextele conținuturilor de învățare în cadre formative ale competențelor, care să se regăsească, în cele din urmă, în profilul de formare al absolventului. Dezvoltarea gândirii critice – începută în clasa a V-a de gimnaziu prin axarea pe drepturi și responsabilități – are nevoie esențialmente de forme de construire argumentativă, care să îl determine pe elev să aibă atitudini și inițiative coerente în raport cu relațiile sale dintr-un grup și din societate. Atunci când ne propunem dezvoltarea deprinderilor de participare a tinerilor la îmbogățirea vieții comunitare, la implicarea lor socială, ar trebui să pornim și de la evidențierea capacității lor de a comunica, de a coopera, prin dialog, prin interacțiune și prin schimbul de elemente identitare, în așa fel încât ei să fie capabili să aprecieze și să valorizeze propria cultură în contextul unei societăți interculturale. Absolventul devine membru al unei societăți care deține principii și valori specifice unei democrații și, în acest sens, prin realizarea de proiecte civice raportate la problemele școlii și ale comunității, prin asumarea de roluri în derularea unor acțiuni sociale, în favoarea respectării principiilor și valorilor specifice unei astfel de societăți, i se pot forma și dezvolta competențe reprezentative pentru un cetățean responsabil și care să facă față cu ușurință provocărilor dintr-o astfel de societate. În egală măsură, dezvoltarea spiritului de inițiativă și a abilității persoanei de a transforma ideile în acțiune, raportarea la domeniul financiar cu care elevii vin în contact, ar putea forma și dezvolta atitudini corecte privind asumarea responsabilității, mai ales prin valorificarea experienței personale de care aceștia dispun pentru situații concrete de la nivel social.

În ceea ce privește profilul de formare al absolventului de liceu, din perspectiva aceluiași documente proiective, dar și din asumarea rolului de formator al unui cetățean responsabil, ca direcție prioritară pentru științele socio-umane, se remarcă, din nou, formarea și dezvoltarea competențelor sociale și civice, care, însă, de această dată, duc la un alt nivel capacitățile pe care absolventul să le dețină. Astfel, manifestarea comportamentului pro-activ și responsabil, bazat pe participarea la viața civică prin exercitarea cetățeniei active și care să încurajeze integrarea socială și interculturalitatea, nu s-ar putea realiza dacă nu s-ar promova, prin activitatea didactică specifică disciplinelor socio-umane, exprimarea opțiunii pentru un anumit set de valori care să orienteze propriile comportamente și atitudini în varii contexte sociale. Aceste competențe vizate se bazează, evident, pe capacitatea absolventului de liceu care poate avea responsabilitate în ceea ce privește elaborarea unui plan de dezvoltare personală, care să vizeze armonizarea diverselor oportunități avansate de către societate și propriul profil, prin identificarea acelor oportunități potrivite parcursului său educațional, profesional, în aceeași măsură cu echilibrul asigurat de o reflecție critică asupra rezultatelor înregistrate în raport cu exigențele proprii și așteptările celorlalți. În acest context, stabilirea rolurilor proprii, actuale și de perspectivă, în raport cu oportunitățile identificate, asumarea unor riscuri în manifestarea creativității și a inițiativei, mai ales în punerea în practică a unor idei inovative în derularea unor activități, toate acestea presupun existența și manifestarea unor abilități care presupun activități de analiză, de conducere, de negociere în vederea obținerii, în condiții de eficiență, de rezultate reușite dintr-o activitate didactică dedicată unor astfel de comandamente. Nu în ultimă instanță s-ar putea identifica și realiza oportunități sociale și economice în cadrul unor activități culturale, prin promovarea unor inițiative și proiecte culturale la nivelul școlii și comunității, cu exprimarea propriilor abilități creative, aflate în formare și dezvoltare.

Cum lesne putem observa, aceste competențe a căror formare și dezvoltare revine ca o îndatorire a sistemului educațional nu s-ar putea realiza independent, doar prin aportul separat al unor discipline distincte. Așadar, se simte acut nevoia de transdisciplinaritate. Importanța abordării transdisciplinare se impune de la sine în scopul înțelegerii adecvate a realității sociale în care individul trăiește, prin apropierea semnificativă a abordărilor teoretice, conceptuale de viața concretă, nemijlocită.

Următoarele exemple de itemi pot contura o mai bună înțelegere a aspectelor prezentate anterior:

Economie aplicată și Filosofie

Necesitatea înscrierii în procesul de globalizare este percepută uneori în termeni radicali, dar este și puternic contestată. De exemplu, în ultimii ani se observă creșterea evidentă a opoziției față de acțiunile promovate de Organizația Mondială a Comerțului și de către Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică și care, prin natura lor, pot avea efecte negative.

A. Analizați conceptul de *nesupunere civică*, din perspectiva discrepanței între dreptate și nedreptate.

B. Dați un exemplu concret de situație economică în care se manifestă nesupunerea civică față de fenomenul globalizării.

C. Prezentați succint patru aspecte negative ale activității firmelor multinaționale și transnaționale, care se constituie în argumente contra globalizării economiei.

Barem de evaluare și de notare

A. precizarea semnificației conceptului cerut, ca acțiune publică deliberată și nonviolentă [2 puncte]

B. scrierea exemplului concret (de exemplu, acțiunile grupurilor înaintea derulării unor reuniuni internaționale care au ca temă globalizarea) [3 puncte]

C. câte 1 punct pentru prezentarea pe scurt a oricăror patru aspecte negative ale activității firmelor ce acționează în spiritul globalizării: de exemplu, *obiectul activității nu corespunde nevoilor țării în care acționează; păstrează concepția potrivit căreia cele mai complexe tehnologii sunt rezervate țărilor de proveniență; înlocuirea producătorilor locali; crearea unor obstacole economice pentru țările în care acționează* [4x1p=4 puncte]

Studii sociale și Economie aplicată

Noile realități specifice societății contemporane – evoluția la nivelul comunităților, mobilitatea accentuată a forței de muncă, constituirea “satului global” (ideea unui sat global a fost dezvoltată de sociologul și filosoful canadian Marshall McLuhan, pentru a explica consecințele dezvoltării mass-media) – au condus tot mai pregnant la realitatea conceptului de *cetățenie multiplă*.

A. Definiți conceptele de *cetățenie europeană* și *cetățenie în era globalizării*.

B. Dați un exemplu concret de situație economică în care se manifestă *cetățenia participativă*.

C. Prezentați succint patru fenomene care sunt asociate integrării economice și globalizării economiei, care pot avea efecte asupra cetățeniei democratice eficiente.

Barem de evaluare și de notare

A. câte 1 punct pentru precizarea semnificației fiecăruia din conceptele date [2x1p=2 puncte]

B. scrierea exemplului concret care poate viza acțiunile responsabile ale cetățenilor în luarea deciziilor economice de mediu și securitate [3 puncte]

C. câte 1 punct pentru prezentarea pe scurt a oricăror patru fenomene asociate integrării și globalizării, cu efecte asupra cetățeniei eficiente: de exemplu, *intensificarea concurenței agenților economici în interiorul noilor piețe mărite; creșterea puterii de negociere a grupărilor integraționiste; mobilitatea geografică a firmelor (delocalizarea lor) în funcție de avantaje economice; nomadismul forței de muncă și fenomenul expaților, care conduce la pierderea relativă a apartenenței la un mediu social* [4x1p=4 puncte]

4. Particularități ale evaluării la disciplinele socio-umane în examenul de bacalaureat

Examenele și evaluările naționale sunt considerate forme particulare ale evaluării finale, proiectate și derulate în baza unor metodologii specifice. Singura disciplină socio-umană reprezentată în lista disciplinelor pentru examenul național de bacalaureat (disciplina de bacalaureat cuprinde un set de competențe și conținuturi din parcursul învățământului liceal, reglementate prin programa de examen, care sunt evaluate pe baza unor subiecte proiectate în vederea unei evaluări naționale cu scop de certificare/de selecție) este *Filosofia*. Există o programă specifică de examen în care sunt precizate competențele de evaluat și lista de conținuturi în acord cu programa de studiu ale disciplinei. Elaborarea subiectelor de bacalaureat pentru *Filosofie* are în vedere particularitatea acesteia: studierea doar pe durata unui an școlar. Consecința acestui fapt: cerințele din sarcinile de lucru evaluează capacități preponderent productive, aplicative, creative, desigur pe baza unui set de cunoștințe fundamentale specifice fiecărei discipline. Așadar, profesorul nu poate integra demersul de pregătire a examenului în activitatea de la clasă, întrucât în clasa a XII-a planurile-cadru specifică studiul *Filosofiei*, iar studierea disciplinelor socio-umane din oferta de curriculum la decizia școlii, la care s-ar putea exersa învățarea pentru examen, nu este generalizată pentru clase la care, conform legii, elevii pot opta la proba *la alegere* din cadrul examenului pentru o disciplină socio-umană.

Structura evaluării sumative prin examenul de bacalaureat la *Filosofie* poate viza:

- itemi de tip întrebare structurată pentru:

- explicarea unor concepte filosofice date;
- precizarea unor puncte de vedere/poziții filosofice/soluții referitoare la o anumită problemă filosofică;
- precizarea unui anumit punct de vedere filosofic;
- precizarea ideilor principale ale unui text filosofic;
- caracterizarea diferitelor genuri și stiluri de filosofare;
- explicarea unui text filosofic dat;
- itemi de tip eseu semistructurat cu răspuns restrâns care urmărește evaluarea următoarelor competențe:
 - analizarea structurii argumentative a unei soluții filosofice la o temă dată;
 - analiza comparativă a premiselor, respectiv, a consecințelor presupuse de o anumită poziție/punct de vedere filosofic;
 - construirea unei argumentații filosofice în sprijinul unei soluții practice posibile la o situație-problemă;
- itemi de tip eseu structurat cu următoarele competențe de evaluat:
 - identificarea, într-un text dat, a problemei filosofice abordate și a conceptelor utilizate în formularea ei;
 - explicarea ideilor principale ale unui text filosofic;
 - compararea unor puncte de vedere/poziții filosofice/soluții referitoare la o anumită problemă filosofică;
 - analizarea structurii argumentative a unui punct de vedere filosofic;
 - argumentarea unui punct de vedere personal referitor la o anumită problemă filosofică;
 - analiza unui text filosofic dat;
 - elaborarea unui eseu filosofic pornind de la elemente date (întrebări filosofice, texte, concepte).

Coordonator:

Responsabil Grup de lucru pentru curriculum discipline socio-umane,
prof. **Eugen STOICA** – Ministerul Educației

Autori:

prof. dr. **Sorin SPINEANU-DOBROTĂ** – CNPEE și Colegiul Național Sf. Sava București

prof. **Daniel Vicențiu GEOGLOVAN** – CNPEE și Colegiul Național Școala Centrală București

prof. dr. **Ortansa MOISE**, Colegiul Național *Cantemir Vodă* București

prof. dr. **Alina BĂRĂIAN** – Colegiul Național *G. Barițiu*, Cluj-Napoca